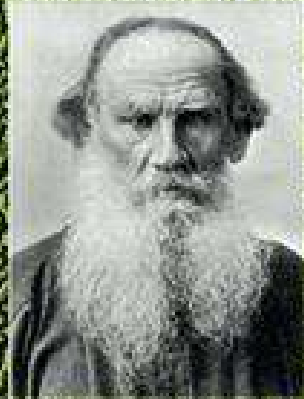

Lev Tolstoy

ZAMANIMIZIN KÖLELİĞİ

ÖTEKİ YAYINEVİ

ÖTEKİ YAYINEVİ

Öteki
FELSEFE - KÜLTÜR

Çeviri
Yankı Yeniçeri

Düzeltili
Mazlum Hancı

Kapak ve Sayfa Düzenleme
Özgür Yurttaş

1. Baskı
Kasım 2016

© Öteki Yayınevi
Sertifika No: 34460

Baskı ve Cilt
Ceylan Matbaası
Maltepe Mah. Davutpaşa Cad.
Güven İş Merkezi B Blok No: 318
Tel: (0212) 613 10 79

Yönetim Yeri
Eğitim Mah. Saygı Sok. Selimoğlu Sitesi
17 A Kadıköy / İstanbul
Tel: 0216 405 25 22
kitap@otekiyayinevi.com

ISBN: 978-605-83055-5-7

ZAMANIMIZIN KÖLELİĞİ

Lev Tolstoy

Çeviren

Yankı Yeniçeri

ÖTEKİ YAYINEVİ

Lev Nikolayeviç Tolstoy, 9 Eylül 1828'de Rusya'nın Tula şehrinde, soylu ve varlıklı ailesinin Yasnaya Polyana adlı konağında doğdu. Çok küçük yaşlarında önce annesini, sonra babasını kaybetti, yakınlarının elinde büyüdü. 1854'de subay olarak Kırım Savaşı'na katıldı. Petersburg, Almanya, Fransa ve İsviçre'de kaldıktan sonra köyüne geri döndü, serflik sistemin kaldırılmasıyla aynı zamanlarda, çocuklar için on üç tane okul kurdu ve 1862'de evlendi. Karısı, Sophie Bers eserlerini yazmasında en büyük yardımcısıydı. Avrupa gezisinde şahit olduğu bir idam ve Victor Hugo ve Pierre-Joseph Proudhon'la tanışması, onun edebi ve politik gelişiminde çok etkili oldu. Tüm zamanların en büyük romancılarından biri olmasının yanı sıra, çok sayıda anlamı derin, politik, ahlaki ve vicdani mesajlar içeren makale ve kitaplar yazmıştır. Mülkiyet ve insanlar arasındaki eşitsizlik hakkındaki fikirleriyle bütün varlığını köylülere dağıtıp, onlar gibi yaşamaya başlamıştır. Aynı zamanda, "Tanrının Egemenliği İçimizdedir" kitabı yüzünden, Ortodoks kilisesi tarafından afroz edilmiştir. 82 yaşındayken bir kış gecesi karısından gizlice evini terketti. Ertesi gün Astapovo tren istasyonunda zatürreden dolayı ölü bulundu.

ZAMANIMIZIN KÖLELİĞİ

Lev Tolstoy

ÖTEKİ YAYINEVİ

İÇİNDEKİLER

¶

Aylmer Maude'un Önsözü / 9

Yazarın Önsözü / 21

BÖLÜM 1

Otuz Yedi Saat Çalışan Yükleyiciler / 25

BÖLÜM 2

Toplumun İnsanların Harcanmasına Tepkisizliği / 30

BÖLÜM 3

Süregelen Durumun Bilim Tarafından Haklı Gösterilmesi / 34

BÖLÜM 4

Ekonomi Biliminin Taşra Emekçilerini Fabrika Sistemine
Girmeye Zorlaması / 38

BÖLÜM 5

Eğitilmiş Ekonomistler Neden Yanlışta İsrar Ediyorlar / 44

BÖLÜM 6

Sosyalist İdealin İflası / 47

BÖLÜM 7

Özgürlük Kültürü / 52

BÖLÜM 8

Kölelik Aramızda Yaşıyor / 56

BÖLÜM 9

Kölelik Nedir? / 61

BÖLÜM 10

Vergiler, Toprak Ve Mülk Hakkındaki Kanunlar / 64

BÖLÜM 11

Köleliğe Sebep Olan Kanunlar / 70

BÖLÜM 12

Yasamanın Özü Örgütlü Şiddettir / 74

BÖLÜM 13

Devlet Nedir? Devletler Olmadan Yaşamak Mümkün Müdür? / 78

BÖLÜM 14

Devletler Nasıl Feshedilebilir? / 86

BÖLÜM 15

Her Bir İnsan Ne Yapmalıdır? / 95

Sonsöz / 102

Aylmer Maude Hakkında

Aylmer Maude ve eşi Louise Maude, Tolstoy'un yapıtlarının İngilizce çevirmenleridir. Aylmer, Tolstoy'la 1888'de tanıştı, ve ondan sonra Tolstoy'u sık sık ziyaret eden bir hayranı ve arkadaşı oldu. Beraber tenis ve satranç oynarlardı ve uzun tartışmalar yaparlardı ve Maude'un fikirleri, kendinden otuz yaş büyük olan yazarla her zaman uyuşmazdı. Aylmer aynı zamanda arkadaşı olan Tolstoy'un biyografisini de yazdı. Maude ailesi uzun süre Rusya'da yaşadıkdan sonra, hayatlarının geri kalanını İngiltere'de, Tolstoy'un eserlerini çevirerek ve halkın onlara ilgisini arttırmak için tanıtımlar yaparak geçirdiler. İngiltere'ye taşındıktan sonra da Tolstoy'la sık sık birbirlerini ziyaret ettiler. Ayrıca Aylmer, 20. yüzyılın başlarında birçok ilerici ve idealist hareketin içinde rol aldı.

Aylmer Maude'un Önsözü

Bu kısa kitap, Tolstoy'un hakkında çok fazla yazdığı "Direnişsizlik" kavramının ekonomik ve siyasal hayatla bağlantılı olduğunu kısa, net ve sistematik bir şekilde gösteriyor.

İnsanlığın büyük çoğunluğu, neden olduğunu bilmeden, hoşlarına gitmeyen uzun mesailere ve genellikle sağlıksız koşullarda yaşamaya zorlanıyorlar. Bu, insanlığın doğa üzerinde çok az güce sahip olmasından dolayı hayatta kalabilmek için bu koşullarda çalışması gerektiğinden değil; insanlar toprak, vergiler ve mülkiyet hakkında yasalar yarattıkları için olmaktadır. Bu yasalar, insanların büyük çoğunluğunu bu şekilde çalışmaya ya da düşkünler evine gitmeye ya da açlıktan ölmeye mecbur ediyorlar.

İnsan doğasının çok kötü olduğu savıyla, bu yasalar olmasaydı çok daha kötü bir durumda yaşayacağımızı, yarattığımız ve takip ettiğimiz kuralların, içe doğru ruhsal bir utancın -kötülüğün gerçek kökeni olan insanın açgözlülüğü- açık ve görülür dış belirtileri olduğunu ileri sürenler olabilir. Fakat bunun bir anlamda doğru olabileceğini kabul etsek bile, bu demek değildir ki, insan doğası değişmezdir ve hiçbir şekilde gelişme mümkün değildir. Ayrıca gelişimi, kendi kendine işleyen, etkilerini sadece bir yolcunun geminin motorlarını izlediği gibi izleyebildiğimiz bir evrimin ellerine bırakmayı görev haline getirmemiz anlamına da gelmez. Yarattığımız kanunların etkilerini düşünebiliriz, onların lehinde ya da aleyhinde olabiliriz, ilerlemenin mümkün olduğu doğrultuyu algılayabiliriz ve bu ilerlemeye destek ya da köstek olabiliriz.

Yasalar devletler tarafından yaratılırlar ve fiziksel şiddet kullanılarak uygulanırlar. Bizlere, bazı insanların diğerleri için yasalar yaratmalarının iyi olduğu uzun zamandır öğretildi, tıpkı “asil” insanların toptan satışı destekleyip, perakendeciliğe burun kıvırmaları gibi. Yani insanlar genelde, hırsızlık ve cinayeti küçük ölçüde yapıldıklarında onaylamazken, organize bir şekilde yapıldıklarında ve kırk milyonun yaşaması gereken araziye birkaç bin kişiye paylaştırdıklarında ve periyodik olarak binlerce insanı ölmeye ve öldürmeye gönderdiklerinde, onlara hayranlık duyarlar. Aynı şekilde, sorumluluğun Kraliçe, cellat, yargıç, jüri ve memurlar tarafından bölüşüldüğü münferit cinayetlerden de dehşete kapılmazlar.

Tolstoy’a göre, insanın insana uyguladığı şiddet yanlıştır. Bu yanlışıktan, onu büyüterek veya sorumluluğu dağıtarak kurtulamayız.

Ama bu suça ortak olmayı durdurursak ne olur?

Güç kullanarak insana karşı güç kullanılmasını engellemek

mümkün olsaydı, şüphesiz ki meselenin temelinde yatan ben-cillik yeni bir biçimde ortaya çıkardı. Aslında olan şey de aşağı yukarı buydu: Kavgalardan ve kişisel kan davalarından bıtkın düşen insanlar, şiddet kullanımını devletlere bırakmayı kabul ettiler. Şahısların arasında yüzeysel bir barış meydana gelse de, sopayla veya kılıçla münakaşanın yerini, en az o kadar vahşi olan hukuki ve ticari bir kavga ortaya aldı; Tolstoy'un arzusu, insanları zorlayarak şiddet kullanımını bıraktırmak değil, şiddetin onlara tiksinti verici gelmesini ve insanların diğerlerini ikna etmek için mantık ve iyi niyet dışında başka araçlar kullanmak istememelerini sağlamaktır. Bu başarıldığında iyilikten iyilik doğacağına güvenebiliriz. Şu an ise kötülükten kötülük doğmaktadır. Tolstoy'un da gösterdiği gibi, herhangi bir biçimde, başka bir ilerleme yolu yoktur. Şiddet kullanımının, krallara ait tanrısal bir hak olarak görüldüğü inanişe dönemeyiz, ne de bunun, çoğunluğun tanrısal bir hakkı olarak görüldüğü güncel inanişi koruyabiliriz. Razi olmadığımız bir kurala güç kullanımıyla tabi olmak kölelikten başka bir şey değildir ve toplumumuz şiddeti temel aldığı sürece, hepimiz ya köleleriz ya da köle sahipleri (bazen ikisi birden).

Fakat şiddet kullanımını ortadan kaldırıp, kardeşlerimizi mahkum etmeyi ve öldürmeyi kesmemiz mümkün mü?

Tolstoy'un bu konu hakkındaki söylediklerini en azından dikkate alabilir, organize şiddetin bizim rızamızla var olduğunu farkedebiliriz. Buna rıza göstermememiz de mümkündür. Şiddeti ortadan kaldırmaya gelince, bu, bizim için bir evet ya da hayır sorusu değildir, daha az ya da daha çok sorusudur. Uygulanan şiddetin miktarı, şiddeti uygulayanların gördüğü desteğe doğrudan bağlıdır. Şu anda, kimsenin cellat olabilmesinin mümkün olmadığı yerler var; hatta İngiltere'de bile, nispeten gaddar sayılsak dahi, III. George'un, 160 farklı suçun

ölümle cezalandırıldığı ceza yasasını tekrar uygulamak imkansızdır. Eğer şehit olmaya tamamen hazır değilsek, kendimizi şiddetten tamamen arındırmak mümkün görünmeyebilir ve öyledir de. Tolstoy'un kendisi de, şiddet kullanarak vergi toplayan devlet tarafından çıkarılan posta pullarını ya da bakımı yapılan yolları kullanmaktan vazgeçtiğini ileri sürmez; ama reformlar, insanların ellerinden gelmeyen değil, gelenleri yapmalarıyla ortaya çıkar. İsa'nın öğretisine: "O, bize mükemmel olmamızı öğütlüyor ama biz mükemmel olamayız, bu yüzden de O'nun öğretisinden hiçbir şey alamayız," diye cevap vermek çok kolay ve ahmakça olur. Aynı şekilde, makul olmadan mantıklı olmaya çalışan bir kimse, Tolstoy bizlere şiddetin her türlüünden uzak durmamızı söylüyor, bunu yapamayacağımız için onun rehberliği faydasızdır diyebilir. Tolstoy, okuyucularının sağduyularını kullanmalarına güvenir ve bu konu genelinde sağduyulu yaklaşım şöyle olmalıdır: Şiddete dayalı bir sistemin bu derece ağına düştüysek ve şiddet kullanımına taraf olmaktan tamamen kaçamıyorsak bile elimizden geldiği kadar kaçınmalıyız.

Zihin, bedenden daha özgürdür, en azından meselenin gerçeğini anlamaya çalışalım ve kendimizi korumak için vahşi bir sistemi bahane olarak kullanmayalım. Meseleyi anladıktan sonra, hakkında konuşmaktan korkmayalım ve görüşlerimizi itiraf ettikten sonra, hayatlarımızı görüşlerimizle gitgide daha fazla uyumlu hale getirelim.

Sadece, *yasallık* ve *doğruluk* kavramlarının çifte standardından oluşan kafa karışıklığını gidermemiz bile devasa bir kazanç olacaktır. Örneğin, İngiltere'deki alkol ticaretini ele alalım; bu konu üzerinde yasalar oluşturmak¹ için ne kadar fazla güç sür-

1 İngiltere'de 1850'den sonra alkol yasaları birçok kere değişmiş ve alkolün yasaklanmasını isteyen hareketler güçlenmiştir. Fiili olarak hiçbir zaman alkol yasağı uygulanmasa da, barların çalışma saatleri kısıtlanmış, halka açık alan-

tüşmesi ve ziyanı yaşanmıştır. Bırahaneler, içki imalathaneleri ve dağıtımclar, meslekleri doğru olmasa bile yasal olduğu için ne kadar fazla kazanç elde etmişlerdir. İçki ticareti gibi kötülüklerin üstesinden yasalarla gelinemeyeceği her geçen gün daha da açık hale gelmekte değil midir?

Bize, insanların çok düşüncesiz ve yanlış fikirli oldukları ve kanunun güçlü kollarından başka hiçbir şeyin onları kısıtlamayacağı söylenir ve onların, kanuna olan saygılarının aksine davranmaları tehlikelidir.

Tabi ki tehlikelidir! Bütün büyük ahlaki hareketlerin ve bütün güçlü reform hareketlerinin kendi ciddi tehlikeleri vardır. Assisili Francesco¹, kendinden tamamen feragat edip ve kendini başkalarının hizmetine adayıp Avrupa'yı sarstıktan bir buçuk asır sonra, çalışmanın angaryasından kaçınan, arsız dilenciler² ordusu, toplum içinde onun adına dileniyorlardı, o kadar ki Wycliffe³ onları, eli ayağı tutan dilenciler ordusu olarak tanımladı ve "insanların dilenci kesişlere sadaka vermelerini" yasakladı.

Tarih, kendini bu konularda tekrar etmeye eğilimlidir ve hiç kuşku yok ki, Tolstoy'un görüşleri, ona layık olmayan takipçileri tarafından istismar edilecektir. Fakat kötü olan, iyi olana

larda sarhoş gezmek yasaklanmış, v.b. ve kişisel özgürlükleri kısıtlandığı için insanlar, ayaklanmalar çıkarmıştır. (Ç.N.)

1 İtalya'nın Assisi şehrinden olan St. Francis (1181-1226), Fransisken Tarikatı'nın kurucusudur. Mintanından başka bir şeyi olmayan, insanların verdiği yiyeceklerle beslenen gezgin bir vaizdi. Tarikatın kilise tarafından onaylanmasıyla birlikte fazlaca müridi oldu ve müritlerinin çoğu tüm Avrupa'ya dağıldı.(Ç.N.)

2 Francis'in tarikatından olan dilenci kesişler (Ç.N.)

3 John Wycliffe (1331-1384), İngiliz skolastik filozof, ilahiyatçı, vaiz, çevirmen, reformcu ve Oxford'da seminer profesörü. Katolik Kilisesi'ne ilk karşı çıkanlardan ve reformun öncülerinden biridir. (Ç.N.)

bu kadar kolay bulaştığı için insanlık yerinde mi saymalıdır? Düşünmek ve harekete geçmek tehlikeli olabilir ama yerinde saymak ölmektir ve şiddet yolunda yürümek -tıpkı Babil, Asur, Mısır, Roma, İspanya ve birçok diğer medeniyetlerin gösterdiği gibi- yıkım yolunda ilerlemektir.

Çoğu iyi insan, Tolstoy'un "Kanunlar, organize şiddet aracıyla yöneten insanlar tarafından yaratılırlar," ifadesinden sarsılacaktır tabi ki. Modern devletlerde, idari faaliyetlerin giderek baskın hale geldiğini ve güç kullanımıyla ilgili olanların gün geçtikçe azaldığını iddia edeceklerdir. Buna cevap şöyle verilebilir: Devletler bu azalan ve ikinci planda olan faaliyetleri, sadece kendilerine yönelik eleştirilerden kaçınmak için azaltmaktadır. Kendi hizmetlerinin kabulü için üstelemeden toplumu gönüllülük esaslarıyla düzenlemekle yetinen -kimseyi öldürmeden, kimseyi mahkum etmeden ve kararlarının uygulanması için sadece sağduyuyu ve iknayı kullanan- devletlere, burada saldırılmıyor.

Ve iyi huylu insanlar devletler hakkında neye inanmak isterlerse istesinler, gerçek şudur: Var olan devletler şiddete dayanmaktadır ve şiddete dayanmadıkları takdirde onları devlet olarak değil, gönüllü kurumlar olarak adlandırıyoruz.

Diğerlerini yönetmekle ilgilenen insanlar bunu biliyor, tarih boyunca tekrarlandı ve daha geçenlerde Güney Afrika'da tekrar gördük. Kruger ve onun partisi olan Boer Reform Partisi'nin silahlı gücü olduğu sürece, madenciler ve hatta Alfred Beit, Cecil Rhodes ve BSAC (İngiliz Güney Afrika Maden Şirketi)¹ boyun

1 30 Aralık 1895- 2 Ocak 1896 arasında olan Jameson Baskını'ndan söz ediliyor; BSAC'nin kurucusu ve Ümit Burnu'ndaki İngiliz kolonisinin başbakanı Cecil Rhodes ve BSAC'nin başkanı Alfred Beit'in destekleriyle, Güney Afrika Cumhuriyeti(Transvaal) başkanı Paul Kruger'a karşı yapılan ayaklanma. Başarısız sonuçlandı ve birkaç sene sonra 2. Boer Savaşı'na neden oldu. (Ç.N.)

eğmek zorundalardı. Baskın sırasında, gelecekte kanunları kimin yapacağı sorusu muallaktaydı, Kruger veya Rhodes veya başka birisi olabilirdi; ama her kim olursa olsun, karşı gelenlere, açık, sistematik ve utanmaz bir şekilde şiddet uygulama avantajını elde edecekti. Bir gün korsanları organize eden kişiler, ileride bir “Devlet” haline gelebilirler. Aslında, tıpkı Sparta’da hırsızlığın değil, çalarken yakalanmanın ahlaksız olarak kabul edildiği gibi, bugün de modern ahlakçılar (Paley gibi) arasında, güç sahiplerine karşı şiddet kullanmanın ahlak dışılığıının tamamen bu müdahalenin başarılı olma şansına bağlı olduğu ciddi biçimde tartışılıyor.

Tolstoy, toplumumuzun muzdarip olduğu bütün kötülüklerin temelinde, organize şiddetin sistematik kullanımının yattığını söylüyor. Sosyalizmin mevcut sisteme olan suçlamalarına katılsa da, sosyalist bir devlet kurulmasının, yeni bir tür köleliğin -işgücüne doğrudan katılım zorunluluğu- dayatılmasına yol açacağını belirtiyor. Ve sosyalistlerle tamamen aynı görüşte olmadığı gibi, İngiltere’de “Nihilistler” olarak bilinen, Rus anarşistlerin devrimci partisiyle de aynı görüşte değildir. Elbette ki onlar, Tolstoy’a karşı keskin suçlamalarda bulunmaktadır; çünkü Tolstoy’un etkisi, onların suikast politikalarına yönelik ahlaki karşıtlığı arttırmıştır. Onların, Tolstoy’un despotizme saf metafizikle karşı koymayı istediğine dair suçlamaları, bu çalışmada, vicdanlı insanlara yapılan, parayı, şiddeti ve cinayeti organize etmek için kullanan devletlere gönüllü olarak vergi ödememeleri için yapılan açık ve doğrudan bir çağrıyla çürütülmektedir.

Bireylerin devletlere karşı olan görevlerine dair bu görüşlerin türevlerine, İngilizce’de de rastlanabilir. Aziz Quaker John Woolman¹ 1757’de günlüğüne şöyle yazmıştır:

1 Kuzey Amerika’lı Quaker tarikatının üyesi, tüccar, terzi ve gazeteci (1720-1772). Sömürge döneminde bile kölelik karşıtıydı. (Ç.N.)

“Birkaç yıl önce, savaşları sürdürmek için eyaletimizde para toplanmasından ve tekrar vergilendirilip vatanşlardan geri alınmasından dolayı aklım bu vergileri ödemeye ilgili düşüncelerle doluydu... Aklımın derinliklerinde, üstesinden gelemediğim bir vicdan muhasebesi vardı ve belirli zamanlarda bu konudan dolayı oldukça sıkıntılı oluyordum. Bu vergileri ödeyen, bazı iyi kalpli insanlar olduğuna da inanırdım ama yine de onların bana örnek teşkil etmeleri için bir neden göremedim; çünkü doğruluğun ruhunun, benden, aktif olarak vergi ödeme yerine, bir birey olarak iyilerin sıkıntılarından dolayı sessiz bir şekilde acı çekmemi istediğine inanıyorum.”

Bu konuyla ilgili düşüncelerinde yalnız olmadığını farketti.

Neredeyse bir yüzyıl sonra Henry Thoreau “Sivil İtaatsizlik” adlı takdire değer makalesinde şöyle yazdı:

“En iyi devlet, en az yönetendir,” düşüncesini yürekten kabul ediyorum ve bunun daha seri ve sistematik olarak uygulanmasını görmek istiyorum. Uygulanmasıyla beraber sonunda şuna dönüşecektir: “En iyi devlet, hiç yönetmeyendir” ve insanlar bunun için hazır olduklarında, sahip olacakları devlet de böyle olacaktır.

.....

Kendini, en zararlı meselenin kökünü kazımaya adanmak bile hiçbir insanın görevi değildir, ilgilenmesi gereken başka sorunları da olabilir; ama kendi ellerini temiz tutması ve zihnini onunla meşgul etmese bile ona destek vermemesi insanlık görevidir.

.....

Kendini kölelik karşıtı olarak adlandıranların Massachusetts Hükümeti’nden desteklerini, şahsi ve mülki olarak, bir an önce çekmeleri gerektiğini söylemekten tereddüt etmiyorum. Ço-

gunluğu oluşturup, onların üzerinde hakimiyet kurmayı beklememelidirler. Tanrı'nın onların yanında olması yeterlidir, bir başkasını beklemelerine gerek yoktur. Ayrıca, komşularından daha doğru olan bir insan zaten hali hazırda bir çoğunluğu oluşturur."

Bu görüşlere sahip olan Henry Thoreau, kelle vergisini ödemeyi reddetti ve bir geceliğine hapse atıldı, ta ki, her ne kadar hoşuna gitmese de birisi onun için vergiyi ödeyene kadar.

Bundan dolayı, Tolstoy, devletlere gönüllü olarak istediklerini ve amacının dışında kullandıklarını vermek yerine, onlara karşı pasif direniş gösterme fikrinde yalnız değildir ve değerli destekçileri vardır. Bu tarz reddedişler Thoreau'nun bahsettiği kansız devrimi getirebilir:

"Eğer bu sene bin kişi vergisini ödemezse, bu şiddetli veya kanlı bir davranış olmaz; onları ödeyip devletin şiddet uygulamasına ve masum kanı dökmesine izin vermelerinin aksine. Aslında bu, barışıl bir devrimin tanımıdır, öyle bir şey mümkünse. Daha önce birisinin yaptığı gibi, bir vergi memuru ya da başka bir devlet memuru bana "Fakat ne yapmalıyım?" diye sorarsa, cevabım "Herhangi bir şey yapmak istiyorsan, istifa et" olacaktır. O biat etmeyi bırakıp istifa ederse, işte o zaman devrim tamamlanmıştır."

Fakat Tolstoy'un bu konuda yalnız olmadığını hatırlarken ve o, burada bazı insanların özlediği şeyleri -yapılmasına karar verilen, kesin ya da reddedilmesi gereken bir şey- sunarken, eserin asıl niyeti ve sürükleyici gücü ile bu tarz bir pratik tavsiyeyi ayırt edemezsek acıklı bir hata yapmış oluruz.

Eserin asıl niyeti ve sürükleyici gücü başlıca şunlardır: İnsanların refahını geliştirebilmenin tek yolu, sağduyuya ve vicdana gitgide daha çok ve insan yapımı yasalara gitgide daha az

güvenmektir. Böyle bir adaletsizlik ve eşitsizliğe şimdi açıkça yaptığımız gibi razı olmak yerine, çok yüksek değer vermeyi öğretildiğimiz maddi gelişimi kurban etmeye hazır olmalıyız. İyilik ve hakikatin yüceliğini arzuluyoruz. Ve sonuç olarak da yüksek makamlarda da olsa, kenar mahallelerin gölgelerinde de olsa, insanın insana uyguladığı şiddeti gitgide daha fazla bir şekilde kötülük olarak görmeliyiz ve kendimizi, devletin bütün cübbelerine yapışan cinayet lekesinden günbegün özgürleştirmeliyiz.

Bütün bunlar, bana göre kesinlikle doğru gözüküyor; bunların aksini savunmak İsa'nın dinine sırtımızı dönmek olur.

Fakat iş bunları yapmak veya yapmamak için herhangi bir belirli talimata ya da dış emre gelirse, karşı cevap hakkı doğar. Asıl gereken ve Tolstoy'un da hedeflediği, insanoğlunun mükemmelliğe doğru istikrarlı bir şekilde ilerlemesidir. Ve hiçbir hareket, dünyanın her yerindeki bütün insanların bir sonraki adımı olamaz. Vergi ödememe kararına geldiğimizde, İncil'den İsa'nın Petrus'a balık tutup ikisinin birden vergisini vermesini söylediği bölümü (Matta XVII. 24-27) hatırlayabiliriz. Bu bölümde anlatılan bana göre şudur: "Hiçbir şekilde ödemeye mecbur değiliz ama senden vergi talep ediyorlarsa, ver gitsin, herhangi bir zorlama altında olduğun için değil, kötüyeye karşı direnmememiz gerektiği için, eğer birisi senden mintanı isterse, ona abanı da ver." Ve Tolstoy'da, O, Dört İncil'i yazdığında bunları ifade ettiğini düşünüyor.

Bu çalışmada, İncil'leri yeniden yorumlamıyor, fakat mevcut sorunlarli hukukçular ve ekonomistlerin düşünce düzleminde ele alıyor.. Ve "bu dünyanın prensinin"¹ otoritesini aşağılamak için en iyi yöntem ne olursa olsun, İsa'nın onu kınaması ve

1 Dördüncü İncilde, İsa'nın şeytan için birkaç kere kullandığı bir isim. (Ç.N.)

eleştirmesi, Thoreau'nun Sivil İtaatsizlik kitabıyla ve Tolstoy'un "Direnişsizlik" teorisiyle aynı doğrultudadır. Hepsi kendi bi-
çimleriyle şunları söylediler: "Ulusların kralları, kendi ulusla-
rına egemen kesilirler. İleri gelenleri de kendilerine iyiliksever
unvanını yakıştırırılar. Ama siz böyle olmayacaksınız. Aranızda
en büyük olan, en küçük gibi olsun; yöneten, hizmet eden gibi
olsun." (Luka, XXII. 25-26)

Bu dünyanın prensi yargılandı, -değişimin belirtileri muaz-
zamdır ve ancak her bir insanın içsel değişimiyle başlayabilir.
Fakat bunun dış göstergeleri aynı yağmur ve aynı güneşle besle-
nen tarladaki çiçekler kadar çeşitli olabilir.

Great Baddow, Chelmsford,
Ekim 1900.

Yazarın Önsözü

“Kılıcı kullananların sonu, kılıç tarafından olacaktır.”

Yaklaşık 15 yıl önce Moskova'daki genel nüfus sayımı beni bir takım düşünce ve duygulara yöneltti. Bunları “O Halde Ne Yapmalıyız?” isimli kitabımda en iyi şekilde ifade etmiştim. Geçtiğimiz senenin (1899) sonlarına doğru, aynı soruları tekrar düşündüm ve vardığım sonuçlar kitaptakilerle aynı oldu. Fakat, geçtiğimiz on sene boyunca “O halde ne yapmalıyız?” daki soruları günümüzün öğretilerine daha detaylıca yansıtarak, okuyucuyu aynı cevaplara çıkan yeni sorularla karşı karşıya bıraktım. Bana göre bu sorular, toplumdaki yerini açıklamaya çalışan ve bundan dolayı üzerlerine düşen ahlaki sorumlulukları tanımlamaya çalışan insanlara faydalı olacaktır. Bu sebeple onları yayınlamaya karar verdim.

Bu kitabın ve makalenin temel düşüncesi; şiddetin reddidir. Benim İsa'nın öğretilerinden öğrendiğim bu reddi, en açık bir şekilde şu cümlelerde görebilirsiniz: “Göze göz, dişe diş dendiğini duydunuz... Size şiddete şiddetle karşılık vermek öğretildi. Ama ben size diyorum ki, kötüye karşı direnmeyin. Size, sağ yanağınıza bir tokat atana öbür yanağınızı çevirmenizi öğretiyorum; yani şiddet görseniz bile siz onu kullanmayın.” Biliyorum ki, bu harika sözleri kullandığım için bu konuda aynı fikirde olan liberaller ve din adamlarının alakasız ve sapkınca yorum-

lamaları yüzünden, çoğu sözde kültürlü insan bu makaleyi okumamaya veya ona karşı önyargılı olmaya karar verecektir ya da ona karşı önyargılı olacaktır. Her şeye rağmen bu sözleri, bu makalenin teması olarak belirliyorum.

İsa'nın öğretilerini hayata dair modası geçmiş bir rehber olarak görüp, kendini aydınlanmış olarak düşünen insanları engellemem; insanlık tarihine kıyasla çok daha yeni bir rehber olsa da. Fakat, benim bilincimi kazanmamı sağlayan gerçeğin; insanların anlamaktan uzak oldukları ve onları kendi çektikleri çilelerden kurtarabilecek tek şey olan gerçeğin kaynağını belirtebilirim.

11 Temmuz, 1900.

Göze göz, dişe diş dendiğini duydunuz. (Matta V.38; Ex. XXI. 24)

Ama ben size diyorum ki, kötüye karşı direnmeyin. Sağ yanağınıza bir tokat atana öbür yanağınızı da çevirin. (Matta V.39)

Size karşı davacı olup mintanınızı almak isteyeneye abanınızı da verin. (Matta V.40)

Sizden bir şey dileyen herkese verin, malınızı alandan onu geri istemeyin. (Luka VI. 30)

İnsanların size nasıl davranmasını istiyorsanız siz de onlara öyle davranın. (Luka VI. 31)

İmanlıların tümü bir arada bulunuyor, her şeyi ortaklaşa kullanıyorlardı. (Elçilerin İşleri II. 44)

İsa onlara şu karşılığı verdi: "Akşam, 'Gökyüzü kızıl olduğuna göre hava iyi olacak,' dersiniz. (Matta XVI.2)

Sabah, 'Bugün gök kızıl ve bulutlu, hava bozacak,' dersiniz. Gökyüzünün görünümünü yorumlayabiliyorsunuz da zamanın belirtilerini yorumlayamıyor musunuz? (Matta XVI.3)

“Dünyanın bütün ülkelerinin kullandıkları sistem büyük bir aldatmaya, büyük bir cahilliğe ya da ikisinin bir karışımına dayalıdır. Sonuçta, temelde yatan prensiplerin herhangi bir değişimi bile insanlığa iyilik getirmez, aksine, pratik uygulamada sonuçları her zaman aralıksız bir şekilde kötülük üretmek üzerine olmaktadır.” (Robert Owen)

“Son zamanlarda, uygarlığın en büyük icadı olan iş bölümünün üzerine bolca düşündük ve onu mükemmelleştirdik, fakat ona yanlış bir isim verdik. Açık konuşmak gerekirse, bölünen iş değildir, sadece insanlar ufacık hayat kırıntılarına ve parçalarına bölünüyor -ve daha çok insan sınıfına- ve insanlarda kalan ufak zeka parçaları iğne veya çivi yapmaya bile yeterli olamıyor. Aksine, iğne veya çivinin başını yaparken kendini tüketiyor. Tabi ki bir günde bolca iğne yapmak arzulanan bir şey olsa da, o iğnelerin ucunun cam zımpara ile (insan ruhunun zımparası) keskinleştirildiğini görebilseydik, bu sistemde kayıplarımızın da olduğunu da fark edebilirdik.

İnsanlar dövülebilir, zincirlenebilir, işkenceye uğrayabilir, çiftlik hayvanları gibi boyunduruk takılabilir, sinekler gibi katliama uğrayabilirler fakat yine de bir hisse ve en iyi hisse; özgürlük hissine bağlı kalırlar. Fakat ruhlarını boğarak, zekalarının filizlenen dallarını budayarak, etlerini ve derilerini makineleri çalıştırmak için deri kayışlara dönüştürmek tam anlamıyla köleliktir. Ulusların doğasını kendilerinin de açıklayamadığı bu çaresiz, yıkıcı ve kafası karışık özgürlük arayışı da aslında operatörün makineye dönüşümünden dolaydır. Zenginliğe ve soyluluğa karşı bu evrensel tepkileri açlıktan ya da aşağılanmaktan kaynaklanmamaktadır. Tabiki bunların etkileri büyüktür, bütün çağlar boyunca da etkili olmuşlardır

fakat toplumun temelleri hiçbir zaman bgnki kadar sarsılmamıştır.

İnsanların yetersiz beslenmemelerinden dolayı değil de ek-meklerini kazandıkları işten hiçbir zevk almamaları, zenginlik özleminin tek zevk olmasına sebep olmuştur.

İnsanlar, üst sınıfın kendilerini küçük görmelerinden dolayı değil, kendi yapmak zorunda oldukları işi aşağılayıcı olarak görüp, yaptıkları işin kendilerini insandan daha aşağılık hissettirdiğini düşündükleri için acı çekiyorlar. Bugüne kadar hiçbir zaman üst sınıf, alt sınıfa bu kadar sempati duymamıştır ve alt sınıf da onlardan bu kadar nefret etmemiştir.”

John Ruskin, The Stones of Venice, 2. Cilt, 6. Bölüm 13-16

BÖLÜM 1

Otuz Yedi Saat Çalışan Yükleyiciler

Moskova-Kursk demiryolunda kantarcı olarak çalışan bir tanıdığım, bir konuşmamızda bana yükleri kantara yükleyen ve 37 saat aralıksız çalışan insanlardan bahsetmişti.

Tanıdığımın dürüstlüğünden şüphe etmesem de, ona inanamamıştım. Bir hata yaptığını, abarttığını ya da yanlış anladığımı düşünmüştüm.

Fakat bu tanıdığımı çalışma koşullarını tamamen anlattıktan sonra, şüphe etmem için bir sebep kalmamıştı. Bana, Moskova'daki Kursk istasyonunda bu şekilde çalışan 250 tane yükleyici olduğunu anlattı. Beşer kişilik gruplara bölünmüşlerdi ve yüklenen veya boşaltılan yaklaşık 16 ton yük için 1 ile 1.15 ruble arası para alıyorlardı (siz deyin ki iki ila iki şilin dört pence ya da kırk yedi cent ila elli altı cent).

Sabah işe başlayıp, o gün ve gece boyunca kamyonları boşaltıyorlar ve bir sonraki gün tekrar yüklemeye başlıyorlardı. İki gün ve bir gece boyunca çalıştıktan sonra, iki günde sadece bir gece uyuyabiliyorlardı.

İşleri, 100, 130 ve 150 kiloluk balyaları yükleyip boşaltmaktan ibaretti. İki kişi bu balyaları taşımaları için gruptaki diğer üç kişinin sırtlarına yüklüyorlardı. Bu işi yaparak günde bir rubleden daha az bir miktar para alıyorlardı. Ve herhangi bir tatil olmadan aralıksız çalışıyorlardı.

Bu kadar detaylıca anlatılan bir işten şüphe etmek ne kadar güç olsa da, kendi gözlerimle görmeye karar verdim ve yükleme istasyonuna gittim. Yükleme istasyonunda tanıdığımı bulduktan sonra ona, anlattığı işçileri görmeye geldiğimi söyledim.

“Kime anlattıysam bana inanmadılar,” dedim.

Bana cevap vermeden, bir barakaya doğru seslendi. “Nikita, buraya gel.”

Kapıdan uzun, sıska ve yırtık montlu bir işçi gözüktü.

“Ne zaman çalışmaya başladın?”

“Ne zaman mı? Dün sabah.”

“Dün gece neredeydin?”

“Yük boşaltıyordum tabii ki.”

“Gece boyunca çalıştın mı?” diye sordum.

“Tabii ki çalıştık.”

“Peki, bugün ne zaman çalışmaya başladınız?”

“Ne zaman olacak, sabah başladık.”

“Peki, ne zaman mesainiz bitecek?”

“Bizi ne zaman bırakırlarsa o zaman biter!”

Grubundaki diğer dört işçi bize doğru geldiler. Hepsinin yırtık montları vardı ve paltoları yoktu, hava ise eksi 13 dereceydi.

Onlara iş koşullarıyla ilgili sorular sormaya başladım ve hepsi de onlara göre gayet doğal olan 37 saatlik mesailerıyla bu kadar ilgilenmeme şaşırdılar.

Hepsi de taşralıydı; çoğu benim hemşerim sayılırdı Tula’lı-

lardı, bazıları Orla'dandı, bazıları ise Voronezh'dendi. Moskova'da tek odalı dairelerde yaşıyorlardı, bazıları aileleriyle birlikte, çoğu ise tek başına. Tek başına yaşayanlar kazançlarını köyle-rine gönderiyorlardı.

Taşeron olarak çalışıyorlardı, yemek masrafları aylık 10 rub-leydi. Hep et yer ve oruç tutmazlardı. İşleri onları çalışma saat-lerinden daha fazla süre meşgul ederdi; dairelerinden işe gidip gelmeleri yarım saatten fazla sürerdi ve genelde fazla mesai yap-mak zorunda bırakılırlardı.

Yemek masraflarını düştükten sonra, bu 37 saatlik mesailer-den aylık 25 ruble civarında para kazanıyorlardı.

“Neden bu hükümlülerin yapacağı işi yapıyorsunuz?” soruma, “Başka nereye gidebiliriz ki?” diye cevap verdiler.

“Ama neden 37 saat aralıksız çalışıyorsunuz ki? Bu iş vardiya-lı bir şekilde düzenlenemez mi?”

“Bize ne söyleniyorsa onu yapıyoruz.”

“Tamam, ama neden bunu kabulleniyorsunuz?”

“Bunu kabulleniyoruz çünkü karnımızı doyurmak zorunda-yız. Beğenmiyorsan, ayrıl! Biri, bir saat bile geç kalsa ve işten atılsa onun yerini almak için bekleyen onlarca kişi var.”

İşçilerin hepsi gençti, sadece bir tanesi birazcık yaşlı gibiy-di, belki kırk yaş civarında. Hepsinin suratı çökmüştü, yorgun gözleri vardı, sanki hepsi sarhoş gibi gözüküyordu. Özellikle ilk konuştuğum işçi bitkin görüntüsüyle beni çok etkilemişti. Ona bugün içki içip içmediğini sordum.

“Ben içki içmiyorum,” diye cevap verdi, gerçekten alkol kul-lanmayan insanlarla aynı tonlamayla.

“Sigara da içmiyorum” diye ekledi.

“Diğerleri içer mi?” diye sordum.

“Evet, buraya içki getirilir”

“İş kolay değil, alkol insanı daha güçlü yapar,” diye cevap verdi yaşlı olan işçi.

Yaşlı işçi bütün gün boyunca içki içiyordu ama görüntüsünden anlaşılmıyordu.

İşçilerle bir süre daha konuştuktan sonra, işi izlemeye gittim.

Her türden yükten oluşan uzun sıraları geçtikten sonra, yüklü bir vagonu iten bir grup işçiyle karşılaştım. Sonradan öğrendim ki, işçiler herhangi bir ekstra ücret almadan vagonları itmek ve platformu kardan temiz tutmakla yükümlüydü. “Kont-ratlarında” böyle yazılıydı. Bu işçiler de konuştuklarım kadar bitkin ve çelimsiz durumdalar. Vagonu itmeleri bittikten sonra yanlarına gittim ve ne zaman mesaiye başladıklarını ve ne zaman yemek yediklerini sordum.

Bana mesaiye saat yedide başladıklarını ve biraz önce yemek yediklerini söylediler. İş yüzünden yemek saatlerini geçirmişlerdi.

“Peki, ne zaman ara veriyorsunuz?”

“Bazen saat 10’a kadar uzadığı oluyor,” diye cevap verdiler, sanki dayanıklılıklarıyla övünüyorlarmış gibi. Onların hallerine olan ilgimi görünce etrafımı sardılar, büyük ihtimalle bir denetçi olduğumu düşünerek hep birlikte benimle konuşmaya başladılar. Asıl şikayet konularıyla ilgili beni bilgilendirdiler. Gündüz ve gece vardiyaları arasında birazcık ısınıp belki bir saat uyuyabildikleri dairenin kalabalıklığından yakındılar. Bu kalabalıktan dolayı hepsi oldukça mutsuzdu.

“Belki içeride 100 kişi var ve yatacak hiçbir yer yok, rafların altı bile kalabalık,” dedi şikayetçi sesler. “Gidin kendiniz görün, buraya oldukça yakın.”

Oda kesinlikle yeterince büyük değildi. 12 metrelik odada, belki 40 kişi rafların üstünde yatacak yer bulabilirdi.

İşçilerin bazıları benimle birlikte odaya girdi ve odanın küçüklüğüyle ilgili şikayetlerinde birbirleriyle yarıştılar.

“Rafların altında bile yatacak yer yok,” dediler.

Eksi 20 derece soğukta, paltosuz, sırtlarında 100 kilo yük taşıyan, acıktıkları zaman değil de amirleri izin verdiği zaman yemek yiyebilen, yük arabası atlarından daha kötü koşullarda yaşayan bu işçilerin sadece ısındıkları odanın yeterince büyük olmamasından şikayet etmeleri bana oldukça garip geldi. Her ne kadar başta garip gözükse de, bu insanları yakından görüp, kendimi onların yerine koyunca, uykusuz, yarı donmuş bu insanların dinlenip ısınmaları gereken zamanda havasız bir ortamda, pis zeminin üzerinde sürünerek rafların altlarına girmek zorunda kalıp daha da küçük bir duruma düştüklerini fark edince, çektikleri işkenceyi anladım.

Belki de, acı bir şekilde dinlenmeye çalıştıkları o bir saatlik zamanda, hayatlarını mahveden 37 saatlik mesainin korkunçluğunu kavıyorlar ve bu yüzden de yaşadıklarına kıyasla önemsiz sayılabilecek bir detay olan odalarının kalabalıklığından bu kadar rahatsız oluyorlardı.

Başka grupları da çalışırken izleyip, diğer işçilerle de konuşup aynı hikayeleri duyduktan sonra tanıdığımın anlattığına inanmış olarak eve döndüm.

Sadece hayatlarını en düşük seviyede idame ettirebilecek para için, kendini özgür olarak düşünen insanlar bu tür işleri yapmaya gönüllü olabiliyorlardı. Öyle işler ki, serflik döneminde bile ancak en acımasız köle sahiplerinin serflerine yaptıracığı cinsten işler. Köle sahiplerini geçin, at arabacıları bile atlarını bu şekilde çalıştırmaz çünkü atların maddi bir değeri vardır ve 37 saatlik bu aşırı çalışma, maddi değeri olan bu hayvanın yaşamını kısaltır.

BÖLÜM 2

Toplumun İnsanların Harcanmasına Tepkisizliği

İnsanları 37 saat uykusuz olarak çalıştırmak, acımasız olmasının yanı sıra aynı zamanda ekonomik de değildir. Buna rağmen, insan hayatlarının bu şekilde ekonomik olmayan bir şekilde harcanması, sürekli etrafımızda gerçekleşmeye devam ediyor.

Yaşadığım evin¹ karşısında son teknoloji makinelerle donatılmış bir ipek ürünleri fabrikası var. Fabrikada yaklaşık 3000 kadın ve 700 erkek çalışıyor ve yaşıyor. Şu anda odamda oturup, makinelerin gürültüsünü işitirken, daha önce fabrikada bulunduğum için bu gürültünün ne anlama geldiğini biliyorum. 3000 kadın günde 12 saat ayakta durarak, bu sağır edici gürültüde, ipek ürünleri üretilmesi için ipek yumaklarını sarıyorlar, açıyorlar ve düzenliyorlar. Bütün kadınlar (taşradan yeni gelmiş olanlar hariç) sağlıksız bir görüntüye sahipler. Çoğunluğu düşkün ve ahlaksız bir yaşam sürdürüyorlar. Hemen hemen hepsi, evli ya da bekar olsalar da, bir çocukları olduğu anda, çocuğu derhal

1 Tolstoy'un kışları geçirdiği Moskova'daki eşinin evinden bahsediliyor.

va kovlerine ya da yüzde 80'inin öldüğü Öksüzler Hastanesi'ne gönderiyorlar. İşlerini kaybetme korkusundan dolayı, doğum yapıp ayağa kalktıklarının ertesi günü ya da üçüncü günü işlerine geri dönüyorlar.

Benim tanık olduğum yirmi sene boyunca, kadife ve ipek ürünleri üretmek için on binlerce genç ve sağlıklı kadın, anne, kendilerinin ve çocuklarının yaşamlarını mahvettiler ve mahvetmeye devam ediyorlar.

Dün bir dilenciyle tanıştım, koltuk değnekleri olan bir gençti ve iri yapılıydı fakat engelli idi. Bir demiryolu işçisi olarak çalışıyormuş, el arabasıyla yük taşıyormuş fakat ayağı kayıp düşmüş ve sakatlanmış. Bütün varlığını, şifacı kadınlara ve doktorlara harcamış ve sekiz yıldır evsizmiş, ekmek için dileniyormuş ve Tanrı'dan canını almadığı için şikayetçi idi.

Etrafımızda haberimizin olmadığı ya da olsa bile kaçınılmaz olduğunu düşünerek zorlukla fark edebildiğimiz kaç tane mahvolmuş hayat var.

Tula demir dökümhanesinin maden eritme ocaklarında çalışan insanlar tanıyorum. Bu insanlar, iki haftada bir pazar günü serbest olmak için 24 saat çalışıyorlar yani gün boyunca çalıştıktan sonra uyumadan gece de çalışıyorlar. Bu insanları bizzat gördüm. Hepsi enerjilerini yüksek tutmak için votka içer ve doğal olarak demiryolundaki yükleyiciler gibi, hayatlarının faizini değil sermayesini hızlıca tüketirler.

Peki ya hayatlarını, zararı kabul edilmiş işlerde harcayanlara ne demeli; ayna, kartuş, şeker, kibrit, tütün ve cam fabrikalarında, madenlerde ya da yaldızcı olarak çalışanlara?

Üst sınıfların ortalama ömürlerinin 55 yıl ve sağlıksız işlerde çalışanların ortalama ömürlerinin 29 yıl olduğuna dair İngiliz istatistikleri var.

Bunu hilip de (ki farkında olmamamız mümkün değil), insanların yaşamlarına mal olan işlerden fayda gören bizlerin bir an için bile huzur içinde olmamamız gerekir. Fakat gerçek şu ki, bizler -varlıklı insanlar, liberaller ve iyilikseverler sadece insanların değil, hayvanların acılarına da oldukça hassas olanlar- ara vermeksizin bu işgücünden fayda sağlıyoruz, daha fazla zengin olmaya çalışıyoruz, diğer bir deyişle bu işgücünü daha fazla sömürmeye çalışıyoruz ve huzur içinde yaşamaya devam ediyoruz.

Örneğin, mal taşıyan hamalların otuz yedi saatlik mesailerini ve küçük dinlenme odalarını öğrendikten sonra derhal oraya dolgun maaşlı bir denetçi gönderdik ve insanları 12 saatten fazla çalıştırmayı yasakladık, çalışma saatleri azaldığı için, maaşlarının üçte birini kaybeden işçileri karınlarını nasıl doyurabileceklerini düşünmeden bıraktık. Ve demiryolu şirketini işçilerin dinlenmesi için büyük ve uygun bir oda tahsis etmeye zorladık. Ondan sonra huzurlu vicdanımızla demiryolunu yükleme ve tahliye için kullanmaya, maaşlarımızı ve ikramiyelerimizi almaya, kiralarımızı toplamaya devam ettik. İpek fabrikasındaki kadınlardan, ailelerinden uzak yaşadıklarından, kendilerinin ve çocuklarının hayatlarını mahvettiklerinden, kolalı gömleklerimizi ütöleyen çamaşırcı kadınlardan, zamanımızı geçirmemizi sağlayan kitapları ve gazeteleri basan dizgicilerden haberimiz oldu ve sadece omuzlarımızı silkerek, bulundukları durum için üzgün olduğumuzu ama bunu değiştirmek için bir şey yapamayacağımızı söyledik. Ve yine huzurlu vicdanımızla ipek ürünleri almaya, kolalı gömlekler giymeye ve sabah gazetemizi okumaya devam ettik. Tezgahtarların uzun çalışma saatlerinden dolayı tasa duyuyoruz, çocuklarımızın okulda uzun kalmalarından daha çok endişeliyiz, arabacıla-

Zamanımızın Köleliği

ra atlarına ağır yükleri çekirtmeyi kesinlikle yasakladık, hat-
ta mezbahalarda hayvanların öldürölmesini düzenliyoruz ki,
hayvanlar mümkün olduğunca az acı çeksin. Fakat ürettikleri
malları, kendi zevklerimiz ve rahatımız için tükettiğimiz, etra-
fımızda yavaşça ve genelde acı dolu bir şekilde harcanan bu
milyonlarca işçiyi ilgilendiren bir soruyla karşılaştınca nasıl da
mükemmel bir şekilde körleşiyoruz!

BÖLÜM 3

Süregelen Durumun Bilim Tarafından Haklı Gösterilmesi

Çevremizdeki insanların yaşadığı bu mükemmel körlük, sadece, insanların kötü davrandıklarında kendi kötü davranışlarının aslında kötü olmadığını fakat kontrol edemedikleri yasaların sonucu olduğunu açıklayan bir yaşam felsefesi üretmeleriyle açıklanabilir. Önceki zamanlarda bunu şöyle bir teoriyle açıklamışlardı, Tanrı'nın anlaşılabilir ve değiştirilemez bir iradesi vardır ve bazı insanları mütevazı bir pozisyonda ve ağır işlerde çalışmak üzere, bazılarını ise yüksek bir pozisyon ve hayattaki güzel şeylerden zevk almak için yaratmıştır.

Bu konuya dair, inanılmaz fazla sayıda kitap yazılmıştır ve bir o kadar fazla vaaz verilmiştir. Bu tema, olabilecek her şekilde açıklanmıştır. Tanrı'nın değişik sınıflarda insanlar yarattığı söylenmiştir: Köleler ve efendiler, her iki tarafta kendi durumundan tatmin olmalıdır. Daha sonra, kölelerin ölümden sonra daha iyi bir durumda olacağı söylenmiştir; ondan sonra ise kölelerin köle olarak yaratıldıkları ve köle olarak kalacakları fakat efendiler onlara karşı iyi davranırlarsa durumlarının kötü olmayacağı

anlatılmıştır. En son açıklama ise, kölelerin kurtuluşundan¹ sonra, zenginliğin Tanrı tarafından bazı insanlara dağıtıldığı ve bu insanların zenginliklerinin bir kısmını iyilik yapmak için kullanacakları, yani bazılarının zengin bazılarının fakir olmasında bir sakınca olmadığıydı.

Bu açıklamalar zenginleri ve fakirleri (özellikle zenginleri) uzun bir süre tatmin etti. Fakat bu açıklamaların, özellikle durumlarını anlamaya başlayan fakirler için tatminkar olmadığı bir gün geldi. Artık yeni açıklamalara ihtiyaç vardı. Ve açıklamalar tam zamanında üretildi.² Bu yeni açıklamalar bilimsel formdaydı: Politik ekonomi, iş bölümünün ve üretilen ürünlerin paylaşımının kanunlarını keşfettiğini iddia ediyordu. Bu kanunlar, bu bilime göre şöyle açıklanıyordu: İş bölümü ve üretilenlerin paylaşımı arz ve talebe, sermayeye, kiraya, maaşlara, değerlere, karlara ve bunun gibi insanların ekonomik aktivitelerini yöneten değiştirilemez kanunlara bağlıydı.

Çok geçmeden bu konu hakkında birçok kitap ve broşür yayınlandı ve konferanslar verildi, tıpkı önceki teori hakkında birçok makalenin yazıldığı ve sayısız vaazın verildiği gibi. Hala yayınlanmaya devam eden bu sayısız kitap ve broşürler ve verilen konferanslar da, teolojik makaleler ve vaazlar kadar muğlak ve anlaşılmaz oldukları kadar, o makalelerden farksız olarak görevlerini başarıyla gerçekleştiriyorlar; süregelen düzeni bu şekilde açıklayıp, bazı insanların huzurlu bir şekilde çalışmaktan uzak durup, başkalarının emeklerinden faydalanmalarını haklı gösteriyorlar.

Gerçek şu ki; bu sahte bilimin araştırmaları, genel düzeni

1 Rusya'daki serfler ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki köleler aynı zamanlarda özgürleşmişlerdir 1861-64.

2 Karl Marx'ın Kapital'i ilk defa 1867'de basılmıştır.

açıklamak için bütün tarih boyunca dünyanın her yerindeki insanların yaşayışlarına odaklanmamıştır, sadece küçük bir ülkede, istisnai şartlar altında yaşayan insanlara odaklanmıştır (18. yy sonu, 19. yy başı İngiltere'si¹). Bu sebepten dolayı, bu bilimle ilgilenenler kira, kar marjı, kazanç ve benzeri kavramların anlamları üzerine sonu gelmeyen tartışmalara girip bir anlaşmaya varamamaktadır. Buna rağmen, araştırmacılar bir sonuçta fikir birliğine varmışlardır. Bilimle ilgilenen herkes tarafından kabul edilen tek temel gerçek şudur: İnsanlar arasındaki ilişkiler insanların doğru ya da yanlış davranışlar olarak düşündüklerine göre değil, avantajlı pozisyonda olanların çıkarlarına göre düzenlenmiştir.

Toplumda işçilerin emeklerinin meyvelerini çalan birçok hırsızın ortaya çıktığı, fakat bunun hırsızların kötü niyetli olmalarından dolayı değil, kaçınılmaz ekonomik kanunlardan dolayı olduğu ve bu kanunların sadece bilimin belirttiği yavaş bir evrim süreciyle değişebileceği tartışılmaz bir gerçek olarak kabul edilmektedir. Yani bilime göre, hırsızlar sınıfına giren insanlar, hırsızlıkla ele geçirdikleri mallardan sessizce yararlanmaya devam edebilirler.

Dünyamızdaki insanların çoğunluğu -tıpkı önceden konumlarını açıklamak için yapılan teolojik açıklamalar gibi bu yatıştırıcı bilimsel açıklamaların detaylarını bilmeseler de- bir açıklamanın var olduğunu biliyorlar. Akıllı insanlar, bilim adamları, süregelen düzenin olması gerektiği gibi olduğunu ve bu yüzden

1 Walter Bagehot'un sözleriyle kıyaslayın : "Politik ekonomistler dünyayı oldukça kısıtlı ve kendine has bir şekilde ele alırlar. Genelde okuduklarının bütün toplumlarda eşit bir şekilde geçerli olduğuna inanırlar, fakat okudukları aslında sadece ticaretin geliştiği, gelişmenin kendisi haline geldiği ya da İngiltere'dekine yakın bir durumda olduğu toplumlarda geçerlidir ve kanıtlanmıştır." *The Postulates of Political Economy*

bir şeyleri değiştirmek için herhangi bir çaba göstermeden sessiz bir şekilde yaşamamız gerektiğini ikna edici şekillerde kanıtladılar ve kanıtlamaya devam edecekler.

Hayvanların refahını samimi bir şekilde düşünen fakat hemcinslerinin hayatlarını sessiz sonuçlarla sindirmeye devam eden toplumumuzdaki iyi insanların bu kusursuz körlüğünü, ancak bu şekilde açıklayabilirim.

BÖLÜM 4

Ekonomi Biliminin Taşra Emekçilerini Fabrika Sistemine Girmeye Zorlaması

Bazı insanların diğerlerinin sahibi olmasının Tanrı'nın iradesi olduğu teorisi uzun bir süre insanları tatmin etti. Fakat bu teori, zulümü haklı göstererek çok fazla acıya neden oldu ve direnişi tetikledi ve en sonunda teorinin doğruluğu hakkında şüphelere yol açtı.

Şimdi geçerli olan teori, yani kaçınılmaz yasalar tarafından belirlenmiş ekonomik evrimin gelişmekte olduğu ve sonuç olarak bazı insanların sermaye toplaması gerektiği, diğerlerinin ise bütün hayatları boyunca çalışarak bu sermayeyi arttırmaları ve bir yandan da kendilerini söz verilmiş olan üretim araçlarının toplumsallaştırılmasına hazırlamalarına dair teori; bazı insanların, diğerlerine, geçmişe kıyasla daha da fazla acımasız davranmalarına sebep oluyor ve (özellikle bilim tarafından aptallaştırılmamış insanlarda) bazı şüpheler uyandırmaya başlıyor.

Örneğin, hayatlarını 37 saatlik vardiyalarla mahveden yükleyicileri, fabrikalardaki kadınları, çamaşırcıları, dizgicileri ya da zorlu, doğal olmayan koşullarda yaşayan, monoton, aptallaştıran

ve köleliğe benzer işlerle uğraşan milyonlarca insanı görüyorsunuz ve doğal olarak soruyorsunuz: Bu insanları bu duruma ne getirdi? Ve bu durumdan nasıl kurtulabilirler? Ve bilim bu sorulara şöyle yanıt veriyor: İnsanların bu durumda olmalarının sebebi, demiryolunun o şirkete ait olması, ipek fabrikasının o adama, bütün dökümhanelerin, fabrikaların, matbaaların ve çamaşırhanelerin kapitalistlere ait olmasıdır. Ve bu durumu işçiler ancak sendikalar ve kooperatifler kurup, grevler düzenleyip ve devlette etkili olup patronların üzerinde baskı yaparak, önce daha kısa çalışma saatleri ve daha yüksek maaşlar elde etmeyle ve son olarak da üretim araçlarını ele geçirerek düzeltebilirler. Ve bundan sonra da her şey güzel olacaktır. Bu sırada ise, düzen bu şekilde devam etmelidir ve hiçbir şeyi değiştirmeye gerek yoktur.

Bu cevap eğitimsiz bir adama, özellikle bizim Rus köylüsüne çok şaşırtıcı gelecektir. İlk olarak kapitalistlerin üretim araçlarına sahip olmaları, yükleyicilere, fabrika kadınlarına ya da diğer ağır, sağlıksız, aptallaştıran işlerle uğraşan milyonlara hiçbir şey açıklamamaktadır. Şu an demiryolunda çalışan bu adamların tarımsal üretim araçları kapitalistler tarafından ele geçirilmiştir; toprağa, atlara, sabanlara, sürgülere ve toprağı sürmek için gereken her şeye sahiptirler. Fabrikada çalışan kadınlar da üretim araçları ellerinden alınarak buna zorlanmamışlardır, aksine (çoğu zaman ailelerinin yaşlı üyelerinin itirazlarına rağmen) işgüçlerine muhtaç olan ve üretim araçlarına sahip olan köylerini bırakıp gelmişlerdir.

Rusya'da ve diğer ülkelerdeki milyonlarca işçi aynı durumdadır. İşçilerin bu perişan şartlarının sebebi üretim araçlarının kapitalistler tarafından ele geçirilmesinde aranmamalıdır. İlk olarak, sebep, onları köylerinden göç ettiren nedenlerde yat-

maktadır. İkinci olarak, işçilerin şu anki şartlardan kurtulmaları (uzak gelecekte bilim onlara özgürlük vaat etse de) ne çalışma saatlerini kısaltarak, ne maaşları arttırarak ne de söz verilmiş olan üretim araçlarının toplumsallaştırılması ile mümkün değildir.

Bunların hiçbiri durumlarını düzeltemez. Demiryolunda, ipek fabrikasında ya da diğer fabrikalardaki işçilerin mutsuzluğu, ne mesailerinin uzunluğundan (Çiftçiler bazen günde 18 saat, bazen 36 saat aralıksız çalışırlar fakat yaşamlarından memnundurlar), ne maaşlarının düşüklüğünden ne de fabrikanın ya da demiryolunun kendilerine ait olmamasından dolayı değildir. Mutsuzluklarının sebebi, zararlı, doğal olmayan ve çoğunlukla hayatları için tehlikeli ve yıkıcı koşullarda çalışmaları, şehirlerde bir baraka hayatı yaşamaları –baştan çıkarmalar ve ahlaksızlıkla dolu bir hayat- ve başkaları için zorunlu olarak çalışmalarıdır.

Son zamanlarda mesai saatleri azaldı ve maaşlar arttı. Tabii zincirli saatler, ipek mendiller, tütün, votka, et, bira gibi lüks alışkanlıklarını değil de sağlık, ahlak ve en başta özgürlük gibi gerçek refah sebeplerini göz önüne alırsak bunlar işçilerin durumunu iyileştirmedi.

Bahsettiğim ipek fabrikasını göz önüne alırsak, 20 sene önce iş genelde günde 14 saat çalışan erkekler tarafından yapılıyordu ve ortalama ayda 15 ruble kazanıyorlardı. Bu paranın çoğunu köylerdeki ailelerine yolluyorlardı. Şimdi ise bütün iş günde 11 saat çalışan kadınlar tarafından yapılıyor, bazıları ayda 25 rubleye kadar kazanıyor (ortalama 15 rubleden fazla) ve kazandıklarının çoğunu eve yollamayıp, onun yerine giysiler, alkol vb. şeylere harcıyorlar. Mesai saatlerindeki azalma, meyhanelerde harcadıkları saatlerin artışına neden oluyor.

Benzer şeyler az ya da çok bütün fabrika ve işyerlerinde geçerli. Mesai saatlerinin düşmesine ve maaşların artmasına rağmen

her yerde işçilerin sağlığı taşra işçilerine göre kötü, ortalama yaşam süresi daha kısa ve ahlak kurban edilmiş durumda ki, erdenililiğe neden olan aile hayatı ve özgür, değişik ve anlaşılır zirai çalışmadan koparıldıklarını düşününce sonuç oldukça normal.

Ekonomistlerin iddia ettikleri gibi atölyelerde ve fabrikalar-
daki işçilerin mesaipleri azaltılınca, maaşları arttırılınca ya da sağ-
lık koşulları iyileştirilince, işçilerin sağlıklarının ve ahlaklarının
önceki durumlarından daha iyi olacağı büyük ihtimalle doğru-
dur. Hatta bazı yerlerde fabrika işçilerinin dış koşullarının taşra
nüfusuna göre daha iyi olduğu da doğru olabilir. Ancak bunun
tek sebebi (ve sadece bazı yerlerde geçerli olması), devletin ve
toplumun, bilimin doğrulamasından etkilenecek, fabrika işçile-
rinin konumlarını iyileştirmek için taşra nüfusunun koşullarını
kötüleştirme pahasına ellerinden gelen her şeyi yapmalarıdır.

Eğer bazı yerlerde fabrika işçilerinin koşulları köylülerden
iyiyse (sadece dış koşullar), bu sadece en iyi dış koşullarda bile
hayatın her türlü engellemelerle perişan bir hale getirilebilece-
ğini ve ne kadar anormal veya kötü de olsa insanların birkaç
kuşak boyunca maruz kalıp adapte olamayacağı hiçbir pozisyon
olmadığını gösterir.

Fabrika işçilerinin ya da genel olarak şehir emekçilerinin
mutsuzluğu, uzun mesai saatleri veya düşük maaşlardan dolayı
değil de, hayatın doğal koşullarından uzak kalmaları, doğayla
temas halinde olamamaları, özgürlükten mahrum olmaları ve
başka insanların iradesinde zorunlu ve monoton işlerde çalış-
maya mecbur olmaları yüzündendir.

Yani, fabrika ve şehir işçilerinin neden bu perişan koşullar-
da olduğu sorusunun cevabı, bunun kapitalistlerin üretim araç-
larına sahip olmalarından dolayı olduğu ve koşulların mesaipleri

kısaltarak, maaşları yükselterek ve üretim araçlarını toplumsallaştırarak iyileştirileceği olamaz. Bu soruları ancak işçileri doğadan koparan ve onları fabrika esaretine zorlayan nedenleri ve onları taşradaki özgür hayatlarından ayrılmak zorunda bırakıp fabrikalarda kölelik yapmaktan kurtarmanın yollarını belirleyerek cevaplayabiliriz.

Bundan dolayı, işçilerin neden bu kadar perişan koşullarda olduğunu sorusu öncelikle şu soruyu içermelidir: Hangi sebeplerden ötürü kendilerinin ve atalarının yaşadığı ve yaşayacağı ve Rusya'da benzer insanların yaşadığı köylerinden uzaklaştılar? Onları özgür iradelerine rağmen fabrikalara ve atölyelere iten neden nedir?

İngiltere, Belçika ve Almanya'daki gibi birkaç kuşaktır fabrika işleriyle geçinen işçiler olsa bile bunun sebebi bu yaşamı kendi özgür iradeleriyle seçtikleri için değil de babalarının, dedelerinin ve büyük dedelerinin sevdikleri tarımsal hayatı, onlara zor gelen şehir ve fabrika hayatına bir şekilde değişmiş olmalarıdır. Karl Marx'a göre önce taşra insanları topraklarından şiddet kullanılarak koparıldı ve evsiz bırakıldı ve ondan sonra da kerpetenlerle, kızgın demirlerle ve kırbaçlanarak işkencelere uğratılarak, kiralık işçiler olmaya mecbur bırakıldılar. Yani, işçilerin bu sefil koşullardan nasıl kurtulacağı sorusu doğal olarak köylüleri evlerinden ve iyi olarak değerlendirdikleri koşullardan uzaklaştırıp memnun olmadıkları koşullara itmiş olan, itmeye devam eden ve gelecekte de itme tehdidi olan bu sebepleri nasıl ortadan kaldırabiliriz sorusunu akla getirmelidir.

Ekonomi bilimi, köylüleri, köylerinden süren sebepleri göz ardı etme eğiliminde olarak, bu sebepleri ortadan kaldırmayla ilgilenmez ama bütün dikkatini var olan fabrikalarda çalışan işçilerin koşullarını iyileştirmeye odaklar. Bütün bedellere rağmen

men işçilerin fabrikada ve atölyelerde çalışmasını ve hâlâ köylerinden ayrılmamış veya tarımla uğraşmakta olan işçilerin de fabrika hayatına çekilmesini önlenemez bir şey olarak görür.

Ayrıca, bütün bilge insanların ve şairlerin ideal insan mutluluğunu tarımsal emekte göstermelerine rağmen, ekonomi bilimi bütün köylülerin şehirlere göç edip fabrika işçileri olacağını yadsınamaz bir gerçek olarak gösterir. Alışkanlıkları sapkınlaşmamış işçiler geçmişte ve günümüzde zirai işçiliği tercih ediyor olsa da, tarım işçiliği sağlıklı ve çeşitli olup fabrika işçiliği her zaman sağlıksız ve monoton olsa da, tarım işçiliği özgür¹ olsa da, yani köylü kendi iradesine göre çalışıp dinlenirken, fabrika işçisi -fabrika işçilere ait olsa dahi- makinelere bağlı olduğu için çalışmak zorunda olsa da, tarımsal işçilik gerekli ve onsuz fabrikaların var olması mümkün değilken fabrika işi türetilmiş olsa da; ekonomi bilimi taşra insanlarının, taşradan şehire dönüşümden zarar gördüklerini kabul etmemekle kalmayıp, onların bunu arzuladığını ve buna eğilimli olduğunu onaylar.

1 Diğer birçok ülkede ve Rusya'da, tarımın büyük bölümü kendi topraklarına sahip olan ve kendi hesaplarına çalışan köylüler tarafından yapılmaktadır. ,

BÖLÜM 5

Eğitimli Ekonomistler Neden Yanlıştta Israr Ediyorlar

Bilim adamlarının, insanlığın refahının insan duygularına tamamen ters olan bir şeye- monoton, zorunlu fabrika işçiliği- bağılı olduğunu iddia etmeleri açıkça adaletsiz olsa da, tıpkı geçmişin ilahiyatçıların, aynı, açıkça adaletsiz biçimde kölelerin ve efendilerin farklı yaratıklar olduğunu ve bu dünyadaki eşitsizliklerinin öteki dünyada telafi edileceğini iddia ettikleri gibi bilim adamları da kaçınılmaz bir şekilde bu açıkça adaletsiz savı öne sürmüşlerdir.

Bu adaletsiz savın öne sürülmesinin nedeni ise, bilimin kanunlarını öne sürmüş olanların ve sürenlerin varlıklı sınıfların mensubu olmaları, kendilerine avantaj sağlayan koşullarda yaşamaya alışmış olmaları ve toplumun başka bir şekilde var olabileceğini kabul edememeleridir.

Varlıklı sınıflardan olan insanların alıştığı yaşam koşullarını sürdürmeleri için kendi konforları ve zevkleri için farklı metalar bolca üretilmelidir ve bu ancak fabrikaların ve çalışma düzeninin şu anki gibi organize edilmesiyle mümkündür. Ve bundan

ötürü, varlıklı sınıflara ait bilim adamları işçilerin konumlarını iyileştirmeyi tartışırken, bu iyileştirmelerin fabrikalardaki üretim sistemini ve kendilerine sağlanan kolaylıkları bozmamasını göz önüne alırlar.

En gelişmiş ekonomistler bile -bütün üretim araçlarının kontrolünün işçilerde olmasını isteyen sosyalistler- şimdiki fabrikaların ya da benzerlerinin şu anki üretimin aynısını ya da neredeyse aynısını, var olan işbölümüyle devam ettirmelerini beklerler.

Tek fark ise, gelecekte yalnızca şimdi olduğu gibi sadece kendilerinin değil, bütün insanlığın bu kolaylıklardan ve ürünlerden faydalanabileceğini düşünmeleridir. Üretim araçlarının toplumsallaştırılmasıyla, kendilerinin de -bilim adamları ve genel olarak yönetici sınıflar- çalışacakları, fakat çoğunlukla müdür, tasarımcı, bilim adamı veya sanatçı olacakları gibi sığ bir düşünceye sahiptirler. Peki, kim ağızlık takıp beyaz kurşun yapacaktır? Kimler madenci, fırın ateşçisi, lağım temizleyici olacaktır? Bu soruların karşısında ya sessiz kalırlar ya da ileride bütün bunların çok gelişeceğini ve lağımlarda ve yeraltında bile çalışmanın hoş olacağını öngörürler. Tıpkı Bellamy'ninki gibi ütopyalarda¹ ve bilimsel çalışmalarda şimdinin ekonomik koşullarını kendilerine böyle sunarlar.

Onların teorilerine göre, bütün üretim araçlarını ve arazileri ele geçirene kadar bütün işçiler sendikalara ve birliklere katılacaktır ve kendileri aralarında sendikalar, grevler ve parlamentoyla katılımı birlik oluşturacaklardır. Ve böylece karınları

1 Amerika'lı Edward Bellamy'nin yazdığı "Geriye Bakış, 2000'den 1887'ye" adlı kitap, 1888'de basılmıştır ve 19. yüzyılın sonlarında uykuya dalan bir kahramanın 2000 yılında uyanmasını ve uyandığı zamanda yaşanan ütopyayı konu alır. (Ç.N.)

güzelce doycak, güzel giyinebilecekler ve tatillerde eğlence araçlarının keyfini çıkaracaklardır ve bundan dolayı şehirde, tuğla binaların ve tüten bacaların arasında yaşamayı, yeşilliğin ve evcil hayvanların arasındaki özgür köy yaşamına ve monotonca ve zil tarafından yönetilen makine işini sağlıklı, özgür ve değişken tarım işçiliğine tercih edeceklerdir.

Bu beklenti, ilahiyatçıların kölelerin bu dünyadaki ağır çalışmalarının cennetteki güzel hayatla telafi edileceği beklentisi kadar olanaksız olsa bile tıpkı eskinin bilgelerinin ve alimlerinin, işçilerin bir dahaki dünyada cennetle ödüllendirileceğine inandıkları gibi, toplumumuzdaki bilgiler ve eğitilmiş kişiler bu enteresan öğretiyeye inanıyorlar.

Bilgeler ve öğrencileri -varlıklı sınıfın insanları- buna inanıyorlar çünkü inanmak zorundalar. Önlerinde bir ikilem duruyor: Ya demiryollarından tutun kibrite ve sigaraya kadar hayatlarında kullandıkları her şeyin, kardeşlerinin canına mal olan emeği temsil ettiğini ve bu emeğin yükünü sahiplenmeyip aksine kendi çıkarlarına kullandıkları için onursuz insanlar olduklarını kabul edecekler ya da olan biten her şeyin ekonomi biliminin değiştirilemez kanunlarına göre gerçekleştiğine inancaklar. Bilim adamlarını, akıllı ve eğitilmiş fakat aydınlanmamış insanları bu açıkça yalan olan teoriyi, yani emekçilerin kendi iyilikleri için doğayla iç içe, mutlu ve sağlıklı yaşamlarını bırakıp bedenlerini ve ruhlarını fabrikalarda ve atölyelerde çürütmele-ri gerektiğini, inatçı ve emin olarak savunmalarının altında bu psikolojik sebep yatmaktadır.

BÖLÜM 6

Sosyalist İdealin İflası

İnsanların köylerde yaşayıp, özgürce el işleriyle uğraşmaları yerine şehirlerde yaşayıp fabrikalarda zorunlu makine işlerinde çalışmaları gerektiği teorisi (her ne kadar açıkça temelsiz ve insan doğasının gerçeklerine zıt olsa da) desteklense bile, bilim adamlarının iddia ettiği gibi ekonomik devrimin yol açacağı idealin kendisinde büyük ve çözülemez bir çelişki yatmaktadır. Bahsedilen idealde işçiler, üretim araçlarının sahibi olarak şimdiki varlıklı insanların erişimleri olan bütün zevklere ve konforlara ulaşabileceklerdir. Hepsi iyi giyinebilecek, güzel evlerde oturacak, iyi beslenebilecek, elektrikle aydınlatılmış asfalt sokaklarda yürüyebilecek, konserlere ve tiyatro oyunlarına sıkça gidebilecek, gazete ve kitapları okuyabilecek, motorlu arabalara binebilecekler v.s. Ama herkesin bütün bunlara sahip olabilmesi için, üretimin paylaşılması gerekmektedir ve sonuç olarak her işçinin ne kadar süre çalışacağına karar verilmelidir.

Buna nasıl karar verilecektir?

İstatistikler (her ne kadar oldukça kusurlu olsa da) insanların sermaye, istek ve rekabet tarafından esir alınmış bir top-

lumda neye ihtivaç duyduklarını gösterebilir. Fakat hiç bir istatistik, üretim araçlarının topluma ait olduğu yani insanların özgür olduğu bir toplumda nelere ne kadar ihtivaç duyulacağını gösteremez.

Bu tarz bir toplumda oluşacak talepler belirlenemeyeceği gibi her zaman da onları tatmin etme olasılığından son derece fazla olacaktırlar. Herkes şimdiki en zenginlerin sahip olduklarını elde etmek isteyecektir ve bunun yüzünden böyle bir toplumun ihtiyacı olacak malları belirlemek neredeyse imkansızdır.

Ayrıca insanlar nasıl bazılarının gerekli diğerlerinin ise gereksiz ve zararlı olduklarını düşündüğü işlerde çalışmaya teşvik edilecektir?

Diyeelim ki toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için herkesin günlük altı saat çalışması gerektiğine karar verildi. Kim birisini gereksiz ve hatta zararlı olduğunu düşündüğü bir ürünü üretmek için bu altı saati harcamaya ikna edebilir?

Çeşitli ürünlerin, makineler ve özellikle mükemmelleştirilmiş iş bölümü sayesinde mümkün olduğunca az eforla üretildiği ve üreticilere kar sağladığı şimdiki durumda, bu ürünleri kullanmayı zevkli ve uygun bulduğumuz yadsınamaz. Ama bu ürünler kaliteli ve az güç harcanarak üretilmiş, kapitalistlere kar getiren ve bizim için kullanışlı durumda olsalar bile bu özgür insanların herhangi bir zorlama olmadan onları üretmek isteyeceği anlamına gelmez. Şimdiki iş bölümüyle, Krupp'un, çok hızlı ve sanatsal bir şekilde takdir edilesi topları, N.M.'nin hızlı ve sanatsal bir şekilde ipek malzemelerini, X, Y, Z'nin tuvalet kokularını, fondötenleri, sırla kaplanmış kağıt destelerini, K'nin tercih edilen tatta bir viskiyi vb. ürettiği reddedilemez. Bunları üreten fabrikaların sahipleri ve bu ürünleri tüketenler için avantajlı olduğu da reddedilemez. Fakat toplar, fondötenler ve viski,

Çin pazarının kontrolünü ele geçirmek isteyenler veya sarhoş olmak isteyenler veya ciltlerinin rengi için endişelenenler tarafından arzulanabilir ama her zaman bu ürünlerin üretimlerinin zararlı olduklarını düşünenler olacaktır. Ve de her zaman bu ürünlerin haricinde etin, sergilerin, okulların, biranın zararlı ve gereksiz olduğunu düşünenler olacaktır. Bu insanlar bu ürünlerin üretiminde katkıda bulunmaya nasıl ikna edilebilir ki?

Herkesi bu ürünlerin üretilmesine ikna edebilmek mümkün olsa da (böyle bir şey zorlama haricinde mümkün değildir ve olmayacaktır) kapitalist üretimin, rekabetin ve onların kanunu olan arz ve talebin olmadığı özgür bir toplumda hangi ürünlerin tercih edileceğine kim karar verecektir? Hangileri önce, hangileri sonra yapılmalıdır? Önce Sibiryâ Demiryolunu yapıp, Fort Arthur'u mu güçlendirmeli ve sonra köy yollarını arnavut kaldırımıyla mı döşemeli yoksa tam tersi mi? Elektrikle aydınlatma mı, tarlaların sulanması mı önceliklidir? Ve sonra özgür işçilerle çözülmesi imkansız başka bir soru gelir: Hangi insanlar hangi işleri yapacaktır? Tabii ki herkes çim biçmeyi veya ressamlığı, kazancılığa ya da lağım temizleyiciliğine tercih eder. İş yükünü paylaştırmakta bütün insanlar aynı fikirde olmaya nasıl ikna edilebilir?

Hiç bir istatistik bu soruları cevaplayamaz. Çözüm sadece teorik olabilir, sadece güce sahip olan insanların bu sorunları çözeceği söylenebilir. Bazı insanlar bu sorunları çözecektir, diğerleri ise onlara itaat edeceklerdir.

Üretim araçları toplumsallaştırıldığında, işlerin seçilmesi, üretimin paylaşılması ve yönlendirilmesi sorularından başka, bir soru daha ve aslında en önemli soru olacaktır. Sosyalist bir şekilde düzenlenmiş bir toplumda iş bölümünün nasıl olacağı. Şimdiki iş bölümü işçilerin ihtiyaçlarına göre şartlanmıştır. Bir

işçi bütün hayatını yeraltında geçirmeye ya da hayatı boyunca ürettiği bir malın değerinin yüzde birini kazanmaya ya da ellerini kaldırıp makinelerin gürültüleri arasında yürümeye, sadece hayatını yaşamak için başka bir yolu olmadığı için katlanmaktadır. Ancak, üretim araçlarının sahibi olan ve perişanlığı istemeyen bir emekçi, bu aptallaştırıcı ve yaşama sevincini yok edici iş koşullarında çalışmayı ancak zorlamayla kabul edebilir. İş bölümü insanlara kuşkusuz ki çok karlı ve doğal gelebilir ama eğer bütün insanlar özgür olursa, iş bölümü toplumumuzdaki aşıldığı konuma göre sadece çok kısıtlı bir boyutta kalır.

Bir köylü çizmeciliği kendine meşgale etmişse, karısı örgü örüyorsa ve başka bir işçi toprağı sürüyorsa, üçüncü bir işçi demirciyse, hepsi yaptıkları işte maharet kazanmışlardır ve bundan sonra ürettiklerini takas ederler, böyle bir iş bölümü insanlığa avantajdır ve özgür insanlar tabi ki işlerini bu şekilde bölerler. Fakat bir işçinin ürettiği ürünün yüzde birini kazandığı, bir kazancının 62 derecede çalıştığı veya zararlı gazlarla zehirlendiği bir iş bölümü, dezavantajlıdır çünkü önemsiz ürünlerin üretimini hızlandırırsa bile en önemli şeyi yani insan hayatını yok etmektedir. Ve bundan ötürü, bu tarz bir iş bölümü sadece zorlamayla var olabilir. Rodbertus'a¹ göre toplumsal iş bölümü insanlığı birleştirir. Bu doğru olabilir, ancak sadece özgür iş bölümü -insanların gönüllü olarak yaptıkları- insanlığı birleştirir.

Eğer insanlar bir yol yapmaya karar verirlerse ve biri kazıp, diğeri taşları getirip, bir diğeri onları kırarsa vb. bu tarz bir iş bölümü insanları birleştirir.

Ama işçilerin istekleri dışında ve bazen isteklerinin tersine, ne amaçla çalıştıklarını hakkında en ufak bir fikir sahibi olmadan stratejik bir demiryolu ya da Eyfel Kulesi'ni inşa etmeleri

1 Alman bilimsel sosyalizminin öncülerinden birisi (1805-1875)

istenirse, Paris fuar alanını doldurmak¹ gibi saçmalıklar ve bir işçinin demir çıkarması, bir diğerrinin kömür kazması, üçüncünün kalıp yapması, dördüncünün ağaç kesmesi, beşincinin onları birleştirmesi gerekirse, bu tarz bir işbölümü onları birleştirememekle kalmaz tersine onları ayrı düşürür.

Ve böylece, toplumsallaştırılmış üretim araçlarıyla insanlar özgür oldukları zaman, iş bölümünü sadece insanlara yaptığı iyilik, verdiği zarardan fazlaysa tercih edeceklerdir. Ve her insan kendi aktivitelerini çeşitlendirmek ve genişletmek isteyeceği için, şu an var olan iş bölümü özgür bir toplumda kesinlikle imkansız olacaktır.

Üretim araçları toplumsallaştırılınca şimdi var olan iş bölümü tarafından üretildiği gibi malların bolca olduğunu farz edelim. Bir başka deyişle tıpkı serfler özgürleştirildikten sonra tamamen serflerin emeğine dayalı olan yerli orkestraların ve tiyatroların, ev yapımı halıların ve dantellerin ve abartılı bahçelerin önceki gibi devam edeceğine inanıldığı gibi düşünelim. Yani, sosyalist ideal gerçekleşince herkesin özgürleşip ve herkesin şu an ki varlıklı sınıfların erişimi olan her şeye ya da neredeyse her şeye erişimi olduğu düşüncesi kendi içinde bir çelişki barındırır.

1 1889 Paris Expo Fuarından bahsediliyor, yeni yapılan Eyfel Kulesi fuarın sembolüydü ve işçiler 1867 fuarında kullanılan ve yeni eklemeler yapılan fuar alanına güvenli ulaşım sağlayabilmek için gece gündüz çalıştılar. (Ç.N.)

BÖLÜM 7

Özgürlük Kültürü

Serflik zamanında olanlar şimdi de tekrarlanıyor. O zamanki serf sahiplerinin ve varlıklı sınıfın insanların, serflerin durumlarının tatmin edici olmadığını onaylayıp da kendi karlarını riske atmayacak değişiklikler önerdikleri gibi şimdi de varlıklı sınıfın insanları işçilerin durumlarının tatmin edici olmadığını onaylasalar bile kendilerini sahip oldukları avantajlarından mahrum etmeyecek iyileştirmeler öneriyorlar. O zamanın kibar efendilerinin bahsettiği “babacan otorite” ya da Gogol’ün¹ efendilere ve serflerine; kibar olmaları ve onlara iyi bakmaları fakat özgürleşme² fikrini zararlı ve tehlikeli bulup, bunu tolere etmemeleri önerisi gibi şimdi de varlıklı insanların çoğu, işverenlere, işçilerine iyi bakmalarını öneriyorlar fakat ekonomik yapıdaki herhangi bir değişimin işçileri özgür kılacağı düşüncesini kabul etmiyorlar.

Tıpkı o zamanın önde gelen liberallerinin serfliği değiştiri-

1 N.V. Gogol (1809-52), takdir edilesi bir yazar ve çok değerli bir insan. (İng. Ç.N.)

2 Tolstoy kendi serflerini gönüllü bir şekilde özgürleştirerek örnek bir davranışta bulunmuştur. (İng. Ç.N.)

lemez bir düzen olarak görüp iktidardan, sahiplerin güçlerini kısıtlamasını istedikleri ve serflerin tepkilerine sempatiyle yaklaştıkları gibi, günümüzün liberalleri de düzeni değiştirilemez görüp, iktidarın, kapitalistlerin ve üreticilerin güçlerini kısıtlamasını istiyorlar. Sendikalar, grevler ve genel olarak işçilerin mücadelesi hakkında olumlu düşünüyorlar. Ve o zamanki ileri düşünceli insanların, serflerin özgürleştirilmesini istemelerine rağmen bunu serfleri toprak sahiplerine bağımlı kılacak ya da onları toprak vergisine veya haraca bağlayacak bir proje üretmeleri gibi, şimdiki ileri düşünceli insanlar da işçilerin kapitalistlerin gücünden kurtulmalarını, üretim araçlarının toplumsallaştırılmasını istiyorlar ama işçileri var olan ve kendi görüşlerine göre değiştirilemez iş bölümüne ve paylaşmasına bağımlı bırakıyorlar. Ekonomi biliminin benimsenmiş öğretileri her ne kadar kendini aydınlanmış ve ileri gören varlıklı sınıflar tarafından detayları yakından incelenmeden yüzeysel bir incelemeyle liberal ve hatta radikal olarak ve toplumun zengin sınıflarına saldıran bir şekilde tanımlansa da, aslında oldukça tutucu, iğrenç ve acımasızdırlar¹. Öyle ya da böyle, bilim adamları ve takipçileri olan varlıklı sınıflar, şu an faydalandıkları büyük miktardaki ürünlerin üretimini mümkün kıldığı için var olan iş bölümünü ve dağıtımını bedeli ne olursa olsun sürdürmek istiyorlar. Var olan ekonomik düzen -bilim adamları ve takipçileri olan varlıklı sınıflar tarafından- kültür olarak adlandırılıyor ve bu kültürü -demiryolları, telgraflar, telefonlar, fotoğraflar, röntgen ışınları,

1 Eğitimli Rusların, politik olarak çok daha az özgür olsalar da entelektüel açıdan İngiliz nüfusunun aynı kısmına göre çok daha özgür oldukları not edilmelidir. Ekonomi ve din konusundaki sadece en "ileri" insanların sahip olduğu düşünceler, bir kuşak önceki Rus üniversite öğrencileri arasında oldukça yaygındı. Özellikle, Karl Marx'ın ve Alman bilimsel sosyalizminin doktrinleri Rusya'da İngiltere'ye kıyasla çok daha büyük bir kabul görmüşlerdir.

linik hastaneler, sergiler ve bütün başlıca konfor gereçleri- öyle kutsal olarak düşünüyorlar ki, onu tamamen yok edecek veya bu kazanımların bir kısmını bile tehlikeye atabilecek herhangi bir düşünceye tahammül edemiyorlar. Bu bilimin öğretilerine göre, kültür olarak adlandırdığı dışında her şey değiştirilebilir. Fakat her geçen gün bu kültürün sadece işçilerin çalışmaya zorunlu olduğu bir düzende var olabileceği açığa çıkıyor. Buna rağmen, bilim adamları bu kültürün en büyük nimet olduğuna o kadar eminler ki, avukatların bir zamanlar dediğinin - *fiat justitia, pereat mundus*¹- tersini iddia ediyorlar yani *fiat cultura, pereat justitia*². Bunu sadece söylemekle kalmayıp bu doğrultuda hareket ediyorlar. Her şey pratikte ve teoride değiştirilebilir, kültür hariç; fabrikalarda ve atölyelerde olanlar ve özellikle dükkanlarda satılanlar.

Ben aydınlanmış insanların, Hristiyan kardeşlik ve komşusunu sevme kanunlarını takip edenlerin tam tersini söyleyeceklerine inanıyorum.

Elektrik lambaları, telefonlar ve sergiler mükemmel olabilir, tıpkı süs bahçeleri, konserler, performanslar, purolar, kibrit kutuları, pantolon askısı, motorlu arabalar, basma kumaşlar, demiryolları gibi ama eğer onların üretilmesi için insanlığın yüzde doksan dokuzunun kölelik yapması gerekiyor ve fabrikalarda perişan olmaları gerekiyorsa hepsinin cehenneme kadar yolu var. Londra ya da Petersburg'un elektrikle aydınlanması için ya da sergi binalarının inşaatı için ya da çeşit çeşit güzel boyalar üretilmesi için ya da güzel kumaşların hızlı ve bol miktarda üretilmesi için sadece birkaç hayatın bile yok olması, mahvedilmesi veya kısaltılması gerekiyorsa ki istatistikler ne kadarının yok

1 Dünya yok olsa da adalet yerini bulsun.

2 Adalet yok olsa da, kültür korunsun.

olduğunu açıkça gösteriyorlar, bırakın Londra ya da Petersburg gazla veya yağla aydınlansın, sergiler, boyalar veya ürünler var olmasın, yeter ki bunlardan dolayı herhangi bir kölelik olmasın ya da insan hayatı yok edilmesin. Gerçekten aydınlanmış insanlar, tekrardan at sırtında seyahat etmeyi veya yük atları kullanmayı ve hatta toprağı elle veya sopalarla sürmeyi, Chicago'da olduğu gibi¹ demiryolunun sahipleri kurbanların ailelerine tazminat ödemeyi, demiryolunu insanların ölmeyeceğı bir şekilde düzgünce inşa etmekten daha karlı buldukları için, her sene düzenli olarak birçok insanın canını alan demiryollarını kullanmaya her zaman tercih ederler. Gerçekten aydınlanmış insanların ilkesi *fiat cultura, pereat justitia* değildir, *fiat justitia, pereat cultura*'dır.

Ama kültür yani yararlı kültür yok olmayacaktır. Dünya yok olsa da adalet yerini bulsun. İnsanların toprağı elle veya sopalarla sürdüğü veya meşalelerle aydınlandığı döneme dönülecektir. İnsanlar, kölelik yaptıkları zamanda teknik konularda sebepsiz yere bu kadar büyük gelişmeler kaydetmemiştir. Kendi zevklerimiz için, kardeşlerimizin canlarını kurban etmemiz gerekmediğini anlarsak işte o zaman teknik gelişmeleri insanların hayatlarını yok etmeden kullanabiliriz ve kardeşlerimizi köleliğe mahkûm etmeden doğanın kontrolünü bize veren yöntemlerle hayatı kendi avantajımıza göre şekillendirebiliriz.

1 Bize daha yakında kısmen benzer bir olay yaşandı. 1899'da Birleşik Krallık'da neredeyse 5000 yaralının dışında 1085 demiryolu işçisi ölmüştür. Buna rağmen şirketler otomatik bağlantılar gibi bir önlemi daha fazla insan ölene kadar ertelemek istemektedir. (İng. Ç.N.)

BÖLÜM 8

Kölelik Aramızda Yaşıyor

Ülkemizden oldukça farklı bir ülkeden bir insan düşünün, bizim tarihimiz ya da kanunlarımız hakkında herhangi bir fikri olmayan ve farz edelim ki ona, yaşantımızın çeşitli yönlerini gösterdikten sonra bizim dünyamızdaki insanların yaşamları arasındaki ana fark nedir diye soralım. Böyle birinin insanların yaşantısında fark edeceği temel fark, bazı -az sayıda- insanların elleri temiz, kıyafetleri ve evleri düzgün ve karınları tok ve aynı insanların oldukça az ve hafif işlerde çalıştıkları hatta hiç çalışmadıkları, sadece kendilerini eğlendirdikleri olacaktır. Ve bunun için de kendileri dışında kalanlar, her zaman pis, kötü kıyafetleri ve evleri olan, karınları aç, elleri nasırlı ve kirli, gündüzden geceye hatta bazen gece boyunca da hiç durmadan ve hiç çalışmayıp sadece kendini eğlendirenler için çalışan insanlar, bu eğlencelere olanak sağlamak için adadıkları milyonlarca günü harcamaktadırlar.

Geçmişteki köleler ve efendiler arasındaki keskin çizgiyi bugünkü köleler ve köle sahipleri arasında çizmek zor olsa da, günümüzün kölelerinin bazıları geçici köleler olup, ileride köle

sahipleri haline gelse de, bazıları aynı anda hem köle hem köle sahibi olsa da, bu iki sınıfın birbirleriyle kesişim noktalarında harmanlanması, zamanımızın insanların köleler ve köle sahipleri olarak ayrıldığı gerçeğini değiştiremez. Tıpkı alacakaranlığa rağmen her yirmi dört saatin gece ve gündüz olarak ayrıldığı gibi.

Eğer zamanımızın köle sahibinin kölesi yoksa, köle sahibi beş şilinge lağımda çalışmak için gönderebileceği John'a, onu paraya ihtiyacı olan yüzlerce John arasından seçip lağıma inme-ye tercih hakkı verdiği için hayırseverlik yapıyor olsa gerek¹.

Zamanımızın köleleri sadece kendilerini fabrika ya da dökümhane sahiplerinin gücüne tamamen satmak zorunda kalan fabrika ve atölye işçileri değildir, neredeyse bütün tarım işçileri de kölelerdir, yani başkalarının tarlasında mısır yetiştirmek için, onları başkalarının ambarına toplamak için ya da bankalara olan kurtulamadıkları borçlarının faizlerini ödemek için kendi tarlalarını süren çiftçiler. Ayrıca sayısız uşaklar, aşçılar, hizmetçiler, hamallar, arabacılar, garsonlar vb. gibi hayatları boyunca insan için doğal olmayan ve kendilerinin de hoşlanmadığı işlerde çalışanlar da kölelerdir.

Kölelik bütün gücüyle var olmaya devam ediyor ama onu algılayamıyoruz aynı onsekizinci yüzyılın sonunda Avrupa'da serfliğin köleliğinin anlaşılmadığı gibi. O zamanın insanları, efendilerin sözünün dinlenip, onların topraklarının sürülmesi gerekliliğinin hayatın doğal, değiştirilemez ve ekonomik bir koşulu olduğunu düşünüyorlardı ve bunu kölelik olarak adlandırmıyorlardı.

1 Moskova'nın oldukça kusurlu bir kanalizasyon sistemi vardır ve çok fazla sayıda insan her gece lağım sularının büyük varillere pompalanıp şehrin dışına taşınmasında çalışır. (İng. Ç.N.)

Aramızdaki durum da farklı değil: Günümüzün insanları işçinin pozisyonunu doğal, kaçınılmaz bir ekonomik koşul olarak görüyorlar ve onu kölelik olarak adlandırmıyorlar. Ve 18. yüzyılın sonunda Avrupa'nın insanların önceden ekonomik yaşamın doğal ve kaçınılmaz bir biçimi olarak gördüklerinin -yani, köylülerin tamamen efendilerinin gücü altında olmaları- kötü, adaletsiz ve ahlaksız olduğunu ve bir değişim gerektiğini yavaşça anlamaları gibi, günümüzdeki insanlar da, önceden normal ve doğru olarak düşündükleri maaşlı çalışanların ve genel olarak işçi sınıfının pozisyonunun olması gerektiği gibi olmadığını ve değişim istediğini anlamaya başladılar.

Zamanımızdaki kölelik sorunu, Avrupa'da¹ onsekizinci yüzyılın sonundaki serflik ve ondokuzuncu yüzyılın ikinci çeyreğinde, Amerika'daki kölelik ve bizdeki serflik sorunlarıyla aynı safhada.

İşçilerin zamanımızdaki kölelikleri sadece en gelişmiş insanlar tarafından anlaşılmaya başlandı, geri kalan çoğunluk hala aramızda köleliğin var olduğuna ikna olmuyorlar.

Rusya'da ve Amerika'da köleliğin daha yeni kaldırılmış olması, bugün insanların bu konudaki yanılgılarına yardımcı oluyor. Halbuki gerçekte serfliğin ve köleliğin kaldırılması, köleliğin sadece zaman aşımına uğramış ve gereksiz hale gelmiş bir biçiminin kaldırılıp, onun daha sıkı ve daha çok insanı tutsaklık altında tutan bir kölelik biçimiyle değiştirilmesiydi. Köleliğin ve serfliğin kaldırılması, Kırım Tatarlarının tutsaklarına yaptıklarına benziyordu. Tutsakların ayak tabanlarını kesip, yaralara sert hayvan kılıları serpmeyi icat etmişlerdi. Bunu yaptıktan sonra da onları zincirlerinden ve ağırlıklarından serbest bırakırlardı.

¹ Avrupa ve Rusya arasındaki karşılaştırmayı (Rus bir yazar için oldukça normal ve alışılmıştır) orijinalinde olduğu gibi bıraktım. (İng. Ç.N.)

Rusya'daki serfliğin ve Amerika'daki köleliğin kaldırılması, sadece köleliğin eski metodunu kaldırırsa bile köleliğin temellerini kaldırmadı, aynı mahkûmların ayaklarındaki kesiklerde kıllar, yaralar oluşturduktan sonra, mahkûmların zincirler veya ağırlıklar olmasa bile kaçamayıp çalışmak zorunda kaldıkları gibi. (Amerika'da Kuzeyliler eski kölelik biçiminin kaldırılmasını şiddetle istediler çünkü bu yeni, maddi köleliğin insanları tutsak etmedeki gücünü görmüşlerdi. Güneyliler ise yeni kölelik biçiminin açık işaretlerini algılayamadılar ve eski biçimin kaldırılmasına karşı çıktılar.)

Bizde yani Rusya'da serflik ancak bütün topraklar dağıtıldığında kaldırıldı. Köylülere toprakların verilmesiyle birlikte aynı zamanda toprak köleliğinin yerini alan borçlar da sırtlarına yüklenmişti. Avrupa'da insanları tutsak eden vergiler sadece insanlar topraklarını kaybettikten, tarımsal aktivitelere yabancılaştıktan, şehir hayatının zevklerine alışıp kapitalistlere oldukça bağımlı hale geldikten sonra kaldırıldılar. Ancak bu şartlar sağlandıktan sonra İngiltere'de mısırın vergisi kaldırıldı. Ve şimdi de Almanya'da ve diğer ülkelerde işçilere düşen vergiler yavaşça kaldırılmaya ve zenginlerin üzerine yüklenmeye başladı, çünkü insanların çoğunluğu zaten kapitalistlere muhtaç hale geldiler. Köleliğin yeni bir biçimi eskisinin yerini alana kadar eskisi kaldırılamaz. Böyle birkaç çeşit kölelik biçimi vardır. Biri değilse diğeri (ve bazen birden fazlası birlikte) insanları köleliğe bağlı kılıyor, bir diğer deyişle onları öyle bir konuma sokuyor ki, insanların küçük bir kısmı işgücünün ve diğerlerinin yaşamlarının üstünde tüm güce sahip oluyor. Azınlığın çoğunluğu bu şekilde esir alması insanların bu perişan durumlarının ana sebebidir. Ve bundan dolayı işçilerin durumunu geliştirmek için şunlar gereklidir: Birinci olarak, köleliğin aramızda sembolik veya

mecazi olarak değil en basit ve yalın şekilde yani bazı insanları -çoğunluk- diğerlerinin -azınlık- gücü altında tutan köleliğin var olduğunu kabul etmeliyiz. İkinci olarak, bunu kabul ettikten sonra bazı insanların diğerleri tarafından köleleştirilmesinin sebeplerini bulmalıyız ve üçüncü olarak da bu sebepleri bulduktan sonra onları yok etmeliyiz.

BÖLÜM 9

Kölelik Nedir?

Zamanımızın köleliği nelerden ibarettir? Bazı insanları diğerlerinin kölesi olmaya iten güçler nelerdir? Rusya'da, Avrupa'da ve Amerika'da fabrikalarda ve şehirlerde ya da köylerde, maaşlı çalıştıkları çeşitli yerlerdeki benzer işçilere yaşadıkları pozisyonu seçmeye iten nedir diye sorarsak, hepsi bu duruma ya hem çalışıp hem yaşamayı istedikleri toprakları olmadığı için (bütün Rus işçilerin ve Avrupa'lı işçilerin çoğunluğunun cevabı bu olacaktır) ya da onlardan istenen direkt ya dolaylı vergileri sadece emeklerini satarak ödeyebilecekleri için ya da sadece emeklerini ve özgürlüklerini satarak karşılayabildikleri lüks alışkanlıklarını sürdürebilmek için fabrikada çalışmaya devam ettiklerini söyleyeceklerdir.

İlk iki cevap -toprak sahibi olmamak ve vergiler- insanları zorunlu işçiliğe zorlarken, üçüncü koşul -artan ve tatmin olmayan ihtiyaçlar- onları yanıltarak zorunlu işçiliğe takılıp kalmalarını sağlıyor.

Toprağı, özel mülk sahiplerinin taleplerinden Henry Geo-

rgе'un planıyla¹ kurtarabileceğimizi hayal edebiliriz ve böyle insanları köleliğe iten ilk koşulu toprak sahibi olmamak ortadan kaldıracabiliriz. Vergilere gelince (münferit vergi planının dışında), vergilerin kaldırıldığını ya da tıpkı şu an bazı ülkelerde yapıldığı gibi fakirlerden zenginlere aktarıldığını hayal edebiliriz. Ama şimdiki ekonomik organizasyon altında, hayatın lüks ve çoğunlukla zararlı alışkanlıklarının zenginlerden, onlarla sürekli temas halinde olan düşük sınıflara yavaş yavaş geçmemesi düşünülemez. Tıpkı suyun kuru toprak tarafından emilmesi gibi ve bu alışkanlıkların işçiler için o kadar gerekli hale gelip, onları tatmin etmek için özgürlüklerini satmalarına yol açmaması da düşünülemez.

Yani bu üçüncü koşul her ne kadar gönüllü yapılan bir şey de olsa (başka bir deyişle insanların bu ayartmaya karşı iradeli olabileceği düşünülse de) ve bilim tarafından işçilerin sefil koşullarının nedenlerinden biri olarak görülme de köleliğin en sağlam ve en yok edilemez nedenidir.

Zengin insanların çevresinde yaşayan işçiler her zaman yeni ihtiyaçlara bağımlı olacaklardır ve bu ihtiyaçları tatmin edebilmek için bu yolda en yoğun emeklerini harcarlar. Yani Amerika ve İngiltere'deki işçiler bazen geçimleri için gerekenin on katını kazansalar bile, önceki gibi kölelik yapmaya devam ederler.

İşçilerin açıkladığı gibi yaşadıkları köleliğin üç sebebi vardır ve köleliklerinin tarihi ve durumları hakkındaki gerçekler bu açıklamanın doğruluğunu onaylar.

Bütün işçileri bu duruma getiren ve bu durumda kalmaya devam ettiren bu üç nedendir. Bu nedenler insanları farklı

1 Amerikalı politik ekonomist Henry George'un, "Gelişim ve Fakirlik" kitabında, doğal kaynaklardan elde edilen gelirlerin herkese paylaştırılmasını, toprağın bütün bireylerin ortak malı olduğunu ve özel mülkiyet sahiplerinin topluma kira şeklinde vergi ödemeleri gerektiğini savunur. Georgizm adlı ekonomik ideoloji onun fikirlerinden doğmuştur. (Ç.N.)

yönlerden etkileyerek onların kölelikten kurtulmalarını engeller. Hiç ya da yeterli miktarda toprağı olmayan çiftçi, kendini topraktan besleyebilme ihtimaline sahip olabilmek için toprak sahipleri hesabına sürekli veya geçici olarak çalışmak zorundadır. Eğer ki bir şekilde kendi emeğıyle kendini besleyebilmesine yetecek kadar toprağı olursa bu sefer de ondan doğrudan veya dolaylı vergiler istenir ve bunları ödeyebilmek için de tekrardan köleliğe dönmek zorunda kalır.

Eğer kölelikten kaçmak için toprağı işlemekten ve başkasının toprağında yaşamaktan vazgeçip kendini bir zanaatle meşgul eder ve ürünlerini ihtiyacı olan şeylerle değişirse, bu sefer de bir taraftan vergiler diğer yandan kendi ürettiğine benzer ürünler üreten fakat daha ileri üretim araçlarına sahip olan kapitalistlerle rekabete girmek zorunda kalacağından, kapitalistlere geçici veya kalıcı kölelik yapmak zorunda kalacaktır. Eğer bir kapitalist için çalışıyorsa, onunla özgür bir ilişki kurup özgürlüğünü satmak zorundalığınan kurtulabilir, yine de özümsemiği yeni alışkanlıklar onu böyle bir olasılıktan alıkoyar. Öyle ya da böyle emekçi her zaman vergileri, toprağı ve kendi ihtiyaçlarını tatmin edecek ürünleri kontrol edenlerin kölesi olarak kalır.

BÖLÜM 10

Vergiler, Toprak Ve Mülk Hakkındaki Kanunlar

Alman sosyalistleri, işçileri kapitalistlerin hükmü altına sokan koşulları tanımlarken maaşların demir kanunu kelimesini kullandılar. Demir sözcüğüyle kastettikleri bu kanunların değişmez olduğuydu. Halbuki bu koşullarda değiştirilemez hiçbir şey yoktur. Bu koşullar tamamen insanların vergiler, toprak ve ihtiyaçlarımızı tatmin eden şeyler, örneğin mülkiyet hakkındaki kanunlardan kaynaklanmaktadır. Kanunlar, insanlar tarafından oluşturulur ve feshedilir. Yani köleliğe sebep olan bir sosyolojik “demir kanun” değil, sıradan, insan yapımı kanunlardır. Bizim durumumuzda, zamanımızın köleliği, bir “demir” kanun yüzünden değil insanların toprak, vergiler ve mülk hakkındaki kanunları yüzündendir. Herhangi bir miktarda toprağın özel bir şahsa ait olabileceğine, miras yoluyla birinden diğerine geçebileceğine veya istençli olarak satılabileceğine dair bir takım kanunlar vardır. Herkesin kendinden talep edilen vergileri sorgusuz-sualsiz ödemesi gerektiğine dair başka bir takım kanunlar vardır ve üçüncü bir takım kanun da herhangi bir miktarda

ürünün, ne yolla edilmiş olursa olsun, onları elinde tutan kişilerin mutlak bir şekilde mülkü olacağına dairdir. Ve de bu kanunların sonucu olarak kölelik var olmaktadır.

Bu kanunlara o kadar alışmışızdır ki, bizlere insan hayatı için tıpkı önceki zamanlarda köleliği ve serfliği sürdüren kanunların geldiği gibi doğal ve gerekli geliyorlar. Onların gerekliliği ve adaleti hakkındaki herhangi bir şüphe mümkün olmuyor ve kimse onlarda herhangi bir sorun fark etmiyor. Ama tıpkı bir zaman gelip de insanların serfliğin yıkıcı sonuçlarını gördükten sonra onu ayakta tutan kanunların adaletini ve gerekliliğini sorguladıkları gibi, şimdi de var olan ekonomik düzenin tehlikeli sonuçları açığa çıktıkça, insanlar istemsizce bu sonuçları oluşturan toprak, vergiler ve mülk hakkındaki kanunların kaçınılmazlığını ve adaletini sorgulamaya başlıyorlar.

İnsanların önceden “Bazı insanların diğerlerine ait olması ve hiçbir şeye sahip olamazlarken bütün emeklerini sahiplerine vermeleri doğru mudur?” sorusunu sordukları gibi, bizde kendimize “İnsanların başkasının mülkü sayılan toprakları kullanmamaları gerektiği doğru mudur? İnsanların, kendilerinden emeklerinin ne bölümü istenirse istensin, vergi adı altında başkalarına vermeleri doğru mudur? İnsanların başkalarının mülkü sayılan şeylerden faydalanamamaları doğru mudur?” sorularını sormalıyız.

.....

Onları ekip biçmedikleri halde başkasının mülkü sayılan toprakları başka insanların kullanım hakları olmaması doğru mudur?

Bu kanunun, tarımın gelişmesi için arazi mülkiyeti şart olduğu için çıkarıldığı ve eğer miras yoluyla geçen toprak mülkiyeti olmazsa insanların diğerlerini işgal ettikleri topraklardan süreceği ve kimsenin işgal ettiği ya da yerleştiği toprağı geliştir-

mek için çalışmayacağı söylenmiştir. Bu doğru mudur? Bunun cevabı tarihte ve günümüzün gerçeklerinde bulunabilir. Tarih, toprak mülkiyetinin, tarımcının mülkiyet hakkını güvene almak için değil de müşterek toprakların imparatorlar tarafından fethedilip onlara hizmet edenlere dağıtılmasıyla çıkarıldığını göstermektedir. Yani toprak mülkiyeti çiftçileri teşvik etmek için çıkarılmamıştır. Günümüzün gerçekleri toprak mülkiyetinin, çiftçilikle uğraşanların ettikleri topraktan alıkonulmaları için bulunduğu iddiasının yanlışlığını gösterir. Gerçekte ise, her yerde bunun tam tersi gerçekleşti ve gerçekleşmeye devam ediyor. Mal sahiplerinin en çok kazancı elde ettikleri arazi mülkiyeti hakkı, çiftçilerin tümünün ya da büyük çoğunluğunun, topraklarını işlemeyen ve onları keyiflerine göre kovabilecek başka insanların topraklarını işlemesine neden oluyor. Yani var olan toprak mülkiyeti hakkı, tarımcıların toprağa verdikleri emeklerinin meyvelerinden faydalanma haklarını kesinlikle korumadığı gibi aksine çiftçileri çalıştıkları topraktan alıkoymanın ve toprağı onu işlemeyenlere vermenin bir yoludur. Ve bundan dolayı kesinlikle tarımı geliştirmenin bir yolu değildir ve tersine onu kötüleştirmenin bir yoludur.

Vergiler hakkında, insanların onları sessiz de olsa genel olan bir kabulle yerleştirildikleri ve herkesin avantajına olan umumi ihtiyaçları kullanıldıkları için ödemeleri gerektiği söyleniyor. Bu doğru mudur?

Bu sorunun cevaplarını geçmişin ve günümüzün gerçeklerinde bulabiliriz. Tarih, vergilerin hiçbir şekilde ortak rızayla konulmadığını ve aksine fetih yoluyla ya da başka yollarla gücü elde eden bazı insanlar tarafından umumi ihtiyaçları karşılamak için değil de kendileri için haraç olarak çıkarıldığını gösterir. Aynı durum bugün de devam ediyor. Vergiler onları tahsil etmeye gücü olanlar tarafından tahsil edilmeye devam ediyor.

Bugünlerde vergiler ve görevler diye adlandırılan bu haraçların bir kısmı umumi amaçlar için kullanılsa dahi çoğu insana çoğunlukla faydalı değil de zararlı olan umumi amaçlar için kullanılıyorlar.

Örneğin, Rusya'da köylülerden gelirlerinin üçte biri tahsil ediliyor fakat vergi gelirlerinin sadece ellide biri onların en büyük ihtiyaçları olan eğitimleri için kullanılıyor, bu miktar dahi onları aptallaştırarak faydadan çok zarar getiren bir eğitim çeşidi için harcanıyor. Geride kalan ellide kırk dokuzluk bölüm ise gereksiz, insanlara zararlı şeylere harcanıyor, orduyu donatmak, stratejik demiryolları, kaleler ve hapishaneler inşa etmek, kiliseyi veya mahkemeyi desteklemek, askeri ve sivil memurların yani bu parayı insanlardan tahsil etmeyi mümkün kılan insanların maaşlarını ödemek gibi şeyler.

Bu durum sadece İran, Türkiye ve Hindistan'da gerçekleşmiyor. Aynı zamanda bütün Hristiyan, anayasal devletler ve demokratik cumhuriyetlerdeki insanların çoğundan, ödeyenlerin rızası olup olmadığına bakılmaksızın para alınıyor. Gerçekten ihtiyaç olan kadar değil de ne kadar fazla toplanabilirse o kadar para toplanıyor (Parlamentoların nasıl oluşturulduğu ve insanların iradesini ne kadar temsil ettikleri biliniyor). Ve bu para ortak çıkar için değil yönetici sınıfların kendileri için gerekli gördükleri şeyler için harcanıyor; Küba'daki veya Filipinler'deki savaşlar¹, Transvaal'in zenginliklerini ele geçirmek veya korumak ve bunun gibi şeyler için. Yani insanların vergileri ortak rızayla kabul edildikleri ve ortak fayda için kullanıldıkları için ödemeleri gerektiği açıklaması, toprakta özel mülkiyetin tarımı teşvik etmek amacıyla bulunduğu açıklaması kadar yersizdir.

1 1890'ların sonunda Küba'nın İspanya'ya karşı ve Filipinler'in Amerika'ya karşı yaptığı bağımsızlık savaşlarından bahsediliyor. (Ç.N.)

İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli şeyleri, eğer onlar başkalarının mülküyse, kullanmamaları gerektiği doğru mudur?

Elde edilen malların mülkiyet haklarının, kimsenin işçinin emeğini elinden alamaması için ortaya çıktığı bilinir.

Bu doğru mudur?

Yaşanın gerçeklerinin bu açıklamanın tam tersine işlediğini anlamak için mülkiyet haklarının özel bir katılıkla korunduğu dünyamıza bir bakış atmak yeterlidir.

Toplumuzda, edinilen malların mülkiyet hakkı sonucunda hakları engellemek için pek çok şey olur: Çalışan insanlar tarafından üretilmiş ve üretilmeye devam edilen bütün mallar onları üretmeyen insanlar tarafından sahiplenilmiş durumdadır (ve üretildikleri gibi ellerinden alınmaya devam edilmektedir).

Yani mülkiyet hakkının işçilerin emeklerinin sonucunda ürettiklerinden faydalanabilmelerini garanti altına aldığı iddiası toprak mülkiyeti hakkından gözle görülür biçimde daha adaletsiz bir iddiadır ve aynı safsataya dayalıdır. Önce emeklerinin meyvesi haksız bir şekilde ve şiddet kullanarak ellerinden alınır ve sonra kanun devreye girer ve işçilerden alınan aynı ürünlerin -şiddet ve haksızlıkla- onları gasp eden aynı insanların mülkiyeti olduğu ilan edilir.

Mülkiyet, örneğin bir takım sahtekarlıklarla ve işçileri sömürerek elde edilmiş bir fabrika, emeğin sonucu ve kutsal olarak görülür fakat işçilerin emekleri ve o fabrikada çalışırken mahvolan hayatları kendi mülkiyetleri olarak görülmez. Aksine onları yasal olarak addedilen bir yöntemle kendine bağlı tutan fabrika sahibinin -işçilerin ihtiyaçlarından faydalanan- mülkiyeti olarak görülür. Köylülerden tefecilikle ve bir takım tehditlerle toplanan yüzbinlerce kile mısır tüccarın malı sayılır fakat köylüler tarafından yetiştirilen mısır, dedelerinin veya büyükbabalarının

Zamanımızın Köleliği

başkalarından ele geçirdiği ve onlara miras yoluyla kalmış arazi- nin sahibi sayılan insanların malı olarak kabul edilir. Kanunun, kapitalisti, toprak sahibini, fabrika sahibini veya köylü emekçiyi eşit ölçüde koruduğu söylenir. Kapitalistin ve işçinin eşitliği, kuralların ikisine de katı bir tarafsızlıkla uygulandığı, birinin elleri bağlanmış diğeri silahlı iki dövüşçünün eşitliğine benzer. Yani adaletin ve köleliğe sebep olan üç grup kanunun gerek- liliiğine dair bütün açıklamalar geçmişteki adaletin ve serfliğin gerekliliğiyle ilgili açıklamalar kadar yanlıştır. Bütün o üç grup kanun, eski usül köleliğin yerini alan yeni biçimin temellendi- rilmesidir. İnsanların, önceden diğeri insanların alınıp satılması- nı, onlara sahip olmalarını ve çalıştırmalarını sağlayan kanunlar çıkarıp böylece köleliğin varolmasını sağladıkları gibi, şimdi de insanların, başkalarına ait olarak nitelendirilen toprakları kul- lanmalarına engel olan, kendilerinden istenen vergileri ödemek zorunda bırakan ve başkalarının mülkiyeti kabul edilen şeyleri kullanmamalarını söyleyen kanunlar çıkarıyorlar. Ve bu şekilde zamanımızın köleliğiyle karşı karşıya kalıyoruz.

BÖLÜM 11

Köleliğe Sebep Olan Kanunlar

Zamanımızın köleliği; toprak, vergiler ve mülkiyet hakkındaki üç grup kanun yüzündendir. Ve bundan dolayı, işçilerin konumlarını geliştirmek isteyenler bilinçsizce de olsa kaçınılmaz bir şekilde bu üç yasaya karşı çıkıyorlar.

Bir grup insan, işçi sınıfına olan vergileri kaldırıp, onları zenginlere aktarıyor. Başkaları toprağın özel mülkiyet hakkını feshetmeyi teklif ediyor. Ve bunu yürürlüğe koymak için hem Yeni Zelanda'da hem Amerikan eyaletlerinin birinde denemeler yapılıyor (İrlanda'da toprak sahiplerinin haklarının kısıtlanması aynı doğrultuda bir harekettir), üçüncü bir grup -Sosyalistler- üretim araçlarının toplumsallaştırılmasını, gelirlerin ve mirasların vergilendirilmesini ve kapitalist işverenlerin haklarının kısıtlanmasını teklif ediyorlar. Bunlara bakarak köleliğe sebep olan yasaların feshedildiğini ve köleliğin bu şekilde ortadan kalkacağını düşünebiliriz. Ama bu yasaların hangi koşullarda feshedilmesinin önerildiğine veya feshedildiğine daha yakından bakarsak, işçilerin koşullarını iyileştirmeye yönelik olan sadece pratik değil teorik projelerin bile yalnızca köleliğe sebep olan

bir yasanın kaldırılıp, yerine yeni bir kölelik biçimini meydana getiren yasa çıkarılmasından başka bir şey olmadıklarını görürüz. Örneğin, önce doğrudan olan vergileri kaldırıp sonra vergi yükünü fakirden zengine kaydırarak fakirlerin üzerindeki vergi yükünü kaldıranlar, mecburi olarak özel ve toprak mülkiyeti kanunlarını, üretim araçlarını ve vergilerin yükünün kaydırıldığı diğer maddeleri korumak zorundadırlar ve korurlar. İşçiler vergilerden kurtulmuş olsalar bile, toprak mülkiyetinin ve özel mülkiyetin korunması onları kapitalistlerin ve toprak sahiplerinin kölesi olarak tutar. Toprak mülkiyetini kaldırmak isteyen Henry George ve yandaşları gibiler toprak için zorunlu kira bedeli olmasını gerektiren kanunlar öneriyorlar. Bu zorunlu toprak kirası da yeni bir kölelik biçimi yaratacaktır; çünkü kira ya da vergi ödemek zorunda olan bir insan, tahıllarına gelen herhangi bir zarardan veya başka bir talihsizlikten dolayı, verebilecek parası olan bir insandan borç para almak zorunda kalacaktır ve tekrar köleliğe dönecektir. Teoride toprak ve üretim araçları üzerindeki mülkiyet kanunlarını kaldırmak isteyenler -sosyalistler- vergi kanunlarını koruyup üzerine kaçınılmaz olarak zorunlu işçilik kanunlarını uygulamak zorunda kalacaklardır, başka bir deyişle köleliği tekrardan ilkel biçimiyle uygulayacaklardır.

Yani öyle ya da böyle, köleliğin bir biçimine sebep olan belirli kanunların pratik veya teorik olarak kaldırılması her zaman onların, köleliğin yeni ve değişik bir yöntemine yol açan yeni kanunlarla değiştirilmesi olmuştur ve olmaya devam ediyor.

Olup biten, bir gardiyanın bir mahkûmun boynundan kollarına kadar olan zincirleri kollarından bacaklarına kaydırması gibi ya da zincirleri çıkarıp cıvatalar ve çubuklarla değiştirmesi gibi bir şey. Bugüne kadar işçilerin konumunda var olan gelişmeler hep buna benzer olmuştur.

Bir köle sahibine kölelerini mecburi işçiliğe zorlama hakkını veren kanunlar, sahiplerin bütün arazilerin mülkiyetini ele geçirmelerine izin veren kanunlarla değiştirildi. Bütün toprakların sahiplerin özel mülkiyeti olmasına izin veren kanunları, vergilerin efendilerin kontrolünde olduğu vergi kanunlarıyla değiştirilebilir. Vergi kanunları, üretim araçlarında ve tüketim maddelerinde özel mülkiyete izin veren kanunlarla değiştirilebilir. Üretim araçlarının, tüketim maddelerinin ve toprağın özel mülkiyet haklarıyla ilgili kanunların da zorunlu işçiliğin kanunlaştırılmasıyla değiştirilmesi teklif edilmektedir.

Açıkça görüldüğü üzere, köleliğe sebep olan vergiler, toprak mülkiyeti ya da üretim araçlarının veya tüketim nesnelerinin mülkiyeti kanunlarından herhangi birinin feshedilmesi köleliği yok etmez ve onun sadece bir biçimini lağveder. Ardından hemen yeni bir kölelik biçimi onun yerini alır. Tıpkı köleliğin veya serfliğin ya da vergilerin kaldırıldığında olduğu gibi. Üç grup kanunun hepsinin birden kaldırılması bile köleliği kaldırmayacaktır, sadece yeni ve bilinmeyen bir biçimini ortaya çıkaracaktır. Bu yeni biçim bugünlerde çalışma saatlerini ve işçilerin yaş ve sağlık durumunu ilgilendiren kanunların yanı sıra okullarda devam zorunluluğu, yaşlılardan veya kazalarda sigorta kesintileri, fabrika incelemelerindeki tedbirler gibi şekillerde ortaya çıkmaktadır. Bütün bunlar, hazırlanan bu yeni ve denenmemiş bir kölelik biçimine, eski biçimin yasallığının aktarılmasından başka bir şey değildir.

Yani köleliğin özünün, şu anda beslendiği üç temel kanuna ya da benzer kanunlara dayanmadığı, fakat aslında genel olarak kanunların var olmasına, kendilerine çıkar sağlayan kanunları çıkarabilecek güce sahip olan insanların olmasına dayandığı açıktır ve bu güce sahip olan insanlar oldukça kölelik de olacaktır.

Zamanımızın Köleliği

Önceden insanların kişisel kölelere sahip olabilmeleri işlerine geliyordu ve bu yüzden bu kölelik ile ilgili kanunlar çıkardılar. Ondan sonra toprak sahibi olmak, vergi toplamak ve ele geçirdikleri şeylerin mülkiyetini almak işlerine geldi ve bu doğrultuda kanunlar yaptılar. Şimdi ise var olan iş bölümünü ve yöntemleri korumak insanlara karlı geliyor ve bu yüzden şimdiki iş bölümünde insanları zorla çalıştırmaya yönelik kanunlar tasarlıyorlar. Bu yüzden de köleliğin temel sebebi kanundur ve kanun yapmaya gücü olan insanların olmasıdır.

Kanun nedir? Ve insanlara yasa yapma gücünü ne verir?

BÖLÜM 12

Yasamanın Özü Örgütlü Şiddettir

Yasama nedir? İnsanların kanun yapabilmelerini sağlayan şey nedir?

Politik ekonomiden çok daha eski, daha uydurmaca ve daha kafası karışık bir bilim vardır ve bu bilimin hizmetçileri bu soruları cevaplayabilmek için yüzyıllar boyunca (çoğunlukla birbirleriyle çelişen) milyonlarca kitap yazmışlardır. Ve tıpkı politik ekonomi gibi bu bilimin hedefi de şimdiki durumun ne olduğunu ve ne olması gerektiğini açıklamak değil, şimdi olanın aslında olması gereken olduğunu kanıtlamaktır. Ve bu bilimde, haklar, nesneler ve özneler, devlet fikri ve bu bilimin öğrencileri ve öğretmenlerine manasız gelen diğer meseleler hakkında birçok tez buluruz ama “Yasama nedir?” sorusuna açık bir cevap alamayız.

Bilime göre, yasama bütün insanların iradelerinin ifadesidir, ama yasalara karşı çıkanlar ve karşı çıkmak isteyip de cezalandırılmaktan korkanlar her zaman kanunlara uygun yaşamak isteyenlerden sayıca fazladırlar, bu yüzden de yasamanın bütün insanların iradelerinin ifadesi olarak tanımlanması açıkça yanlıştır.

Örneğin, telegraf direklerine zarar verilmemesi, belirli insanlara saygı gösterilmesi, her erkeğin askerlik yapması¹ ya da juri görevi yapması, belirli ürünlerin belirli sınırların dışına çıkarılmaması veya başkalarının mülkiyeti kabul edilen toprakların kullanılmaması, sahte para üretilmemesi, başkalarının malı sayılan şeylerin kullanılmaması ve daha birçok konu hakkında kanunlar vardır.

Bunlar ve diğer birçok kanun oldukça karmaşıktır ve çok çeşitli amaçlarla çıkarılmışlardır fakat hiçbirisi bütün insanların iradesini yansıtmaz. Bütün bu kanunların ortak bir karakteristiği vardır, eğer ki insanlar bu kanunlara uymazlarsa, bu kanunları yapanlar üzerlerine silahlı adamlar gönderirler ve bu silahlı adamlar kanuna uymayanları döverler, onların özgürlüklerini ellerinden alırlar hatta onları öldürürler.

Eğer ki bir insan emeğiyle ürettiklerinin bir kısmını vergi olarak vermek istemezse, silahlı adamlar gelip ondan talep edileni elinden alacaktır ve onlara direnirse, hırpalanacak, özgürlüğünden alıkonulacak ve hatta bazen öldürülecektir. Aynı şey başkasının mülkiyeti sayılan bir araziye kullanmaya başlayan veya başkasının mülkiyeti sayıldığı halde kendi ihtiyacı olan, işini yapması için gerekli olan veya kullanmak istediği şeyleri kullanan bir insanın da başına gelecektir. Aynı şey saygı gösterilmesi gerektiğine karar verilen bir kişiye saygı göstermeyen birine veya askerlik yapmasını emredenleri dinlemeyen veya sahte para basan birinin de başına gelecektir.

Belirlenmiş kanunlara uyulmadığında sonuç her zaman cezalandırmadır, yani kabahatli, kanunları yapanlar tarafından ya hapse atılır ya hırpalanır ya da öldürülür.

1 Unutulmamalıdır ki, İngiltere’de tehdit edildiğimiz mecburi askerlik Rusya’da hali hazırda vardır. (İng. Ç.N.)

İnsanlar, yaşadıkları ülkede kanunların kendi isteklerine göre çıkarıldıklarına inandıkları için İngiltere ve Amerika'yla başlayıp en son Japonya ve Türkiye'de birçok anayasa çıkarılmıştır. Fakat herkes kanunların sadece baskıcı ülkelerde değil en özgür olarak kabul edilen ülkelerde -İngiltere, Amerika, Fransa- bile herkesin iradesiyle oluşturulmadığını fakat sadece gücü olanların iradesiyle oluşturulduğunu ve bundan dolayı her zaman ve her yerde gücü olanların -bir, birkaç veya birçok kişi- lehine işlediklerini biliyor. Her zaman ve her yerde kanun, insanları başkalarının iradesine uymaya zorlamak şekilde işledi ve işlemeye devam ediyor. Başka bir deyişle dayakla, özgürlüğün alıkonulmasıyla ya da cinayetle. Başka bir yol mümkün değildir.

Başka türlü olamaz; kanunlar bazı kesin kuralların uygulanması ve bazı insanları bu kesin kurallara uymak zorunda bırakmaksa (başka insanların onlardan istediklerini yapmak), bunu yapmanın dayak, özgürlüğün ellerinden alınması ve cinayet dışında bir yolu yoktur. Eğer kanunlar varsa, insanları onlara uymak zorunda bırakacak (yani başkalarının iradelerine uymak zorunda bırakacak) bir kuvvet de olmalıdır. İnsanları kurallara uymak zorunda bırakacak sadece bir kuvvet vardır o da şiddettir; insanların öfkeyle doldukları zamanda birbirlerine uyguladıkları türden olan değil ama gücü olanlar tarafından diğerlerini çıkardıkları kanunlara uymaya zorlamak için veya başka bir deyişle iradelerine uymaları için kullandıkları organize şiddet.

Yani kanunun özü nesnede ya da özcede, doğrularda ya da çoğunluğun iradesinin egemenliğinde ya da başka belirsiz veya karmaşık koşullarda yatmaz, fakat organize şiddeti kullanan insanların diğerlerini kendilerine uymaya ve onlara istediklerini yaptırmaya yetecek güce sahip olmalarında yatar.

Zamanımızın Köleliği

Sonuç olarak kanunun herkes tarafından anlaşılır, tartışılmaz ve kesin tanımı şöyledir: *Kanunlar örgütlü şiddet sayesinde insanları yönetenler tarafından yapılır ve uymayanlar dayaağa, özgürlüklerinin ellerinden alınmasına ve cinayete maruz kalır.*

Bu tanım, “İnsanlara kanun yapma hakkını veren nedir?” sorusunu cevaplar. Onlara kanun yapma hakkını veren, diğerlerinin onlara uymasını sağlayan şeyle aynıdır, yani örgütlü şiddettir.

BÖLÜM 13

Devlet Nedir? Devletler Olmadan Yaşamak Mümkün Müdür?

İşçilerin berbat durumlarının sebebi köleliktir. Köleliğin sebebi kanundur. Kanun ise organize şiddetle var olur.

İnsanların koşullarında bir iyileştirme sadece organize şiddetin ortadan kaldırılmasıyla mümkündür.

“Fakat organize şiddet devlettir ve devletler olmadan nasıl yaşayabiliriz? Devletler olmazsa, kaos ve anarşi olur, medeniyetin bütün başardıkları yok olur ve insanlar ilkel barbarlıklarına geri dönerler.”

Sadece var olan düzenden kar edenlerin değil, düzene çok alıştıkları için idari şiddet olmadan hayatı düşünemeyen fakat düzenden açıkça zarar görenlerin de var olan düzene dokunmamalıyız demeleri olağandır. Onlara göre, devletin yok edilmesi isyanlar, hırsızlıklar ve cinayetler gibi büyük huzursuzluklara yol açar ve sonunda en kötü insanlar gücü tekrardan ellerine geçirip bütün iyi insanları köleleştirirler. Ama bütün bunların; yani isyanlar, hırsızlıklar ve cinayetlerin ardından kötülerin yönetimi ve iyilerin köleliği, zaten gerçekleşmiştir ve gerçekleşmeye

devam ediyor. Var olan düzenin bozulmasının isyanlar ve karışıklıklara neden olacağı tahmini şimdiki düzenin iyi olduğunu kanıtlamaz.

“Var olan düzene sadece dokunulması bile en büyük kötülükleri getirecektir.”

Birkaç metrelik dar bir sütun şeklinde dizilmiş bin tane tuğladan sadece birine dokunsanız bile bütün tuğlalar düşüp kırılacaklardır. Ama herhangi bir tuğlanın çekilmesi veya itilmesi sütunu yıkıp bütün tuğlaları kıracak olsa da, tuğlaları bu şekilde doğal olmayan ve uygunsuz bir şekilde dizmenin bilgece olduğunu göstermez. Tersine, tuğlaların bu şekilde bir sütuna yerleştirilmemesini, sabit duracakları ve bütün yapıyı yıkmadan kullanılabilecekleri bir şekilde düzenlenmeleri gerektiğini gösterir. Şu an ki devlet örgütlenmeleri için de aynı şey geçerlidir. Devlet yapısı oldukça yapay ve dengesizdir, ufak bir müdahalenin bile onu yıkabileceği gerçeği onun gerekli olduğunu kanıtlamaz ama aksine eskiden gerekli bile olsa şimdi kesinlikle gereksiz ve dolayısıyla zararlı ve tehlikeli olduğunu gösterir.

Zararlı ve tehlikelidir; çünkü bu örgütlenmenin toplumdaki kötülöklere olan yaklaşımı onları azaltmaya ve düzeltmeye yönelik değildir, aksine onları güçlendirmeye ve onaylamaya yöneliktir, bunu da kötölükleri çekici biçimlere sokarak ve haklı göstererek veya gizleyerek yapar.

Sözde iyi yönetilen, şiddetle idare edilen devletlerdeki insanların gördüğümüz mutluluğu sadece görüntüdedir, kurgudur. Bu mutluluk görüntüsünü bozabilecek her şey -bütün aç insanlar, hastalar, ahlaksızlar- görünmeyecekleri yerlere saklanırlar. Ama onları göremiyor olmamız onların var olmadıklarını göstermez, aksine ne kadar gizlenirlerse sayıca o kadar fazla olurlar ve durumlarından sorumlu olanlar, onlara karşı daha da zalim

olurlar. Devlete karşı yapılan her müdahale, idari eylemlerin, örneğin örgütlü şiddetin her kesintisi bu mutluluk görüntüsünü bozar ama bunlar karışıklığa neden olmazlar sadece gizlenenleri az da olsa açığa çıkarırlar ve düzeltilmelerini mümkün kılarlar.

Şimdiye dek, yani ondokuzuncu yüzyılın neredeyse sonuna kadar diyelim, insanlar devletler olmadan yaşayamayacaklarını düşündüler ve buna inandılar. Fakat hayat devam etti ve hayatın koşulları ve insanların bakış açıları değişti. Ve devletlerin insanları, sakatlanmış insanların etraflarında yakınacak bir insanın olmasının onlar için daha iyi olduğunu düşündükleri gibi çocukça bir durumda tutmak için çabalarına karşın insanlar -özellikle hem Avrupa'daki hem Rusya'daki işçiler- çocukluktan çıkıyorlar ve kendi hayatlarının gerçeklerini anlamaya başlıyorlar.

“Bize bunları anlatıyorsun fakat sana kalsa Çinliler veya Japonlar gibi komşu uluslar tarafından işgal edilmeliyiz.” Şimdilerde buna, halktan insanlar şöyle karşılık veriyorlar: “Gazeteleri okuyoruz ve kimsenin bize saldırmakla bizi tehdit etmediğini biliyoruz ve sadece siz -yani bizi yönetenler- bizim tarafımızdan anlaşılamayan bazı amaçlar uğruna birbirinizle kavga ediyorsunuz. Ondandan sonra kendi halkınızı koruma bahanesiyle bizleri filonuzun bakımı, silahlanma, stratejik demiryolları gibi sadece hırslarınızı ve kibrinizi tatmin etmeye yarayan şeyler için vergilerle mahvediyorsunuz. Ve sonra da birbirinizle savaşlar çıkarıyorsunuz tıpkı şimdi barışçıl Çinlilere karşı olduğu gibi¹. Toprak mülkiyetini bizim çıkarlarımız için koruduğunuzu iddia ediyorsunuz, ama onu korumanızın sonucu şu oluyor: Bütün topraklar çalışmayan zengin bankacılık şirketlerinin kontrolüne

1 1900 yılında yapılan Pekin Savaşı'nda, Avrupa devletleri, Rusya ve Japonya birleşerek, Çin'e saldırdılar. (Ç.N.)

geçti veya geçiyor ve bu sırada biz, yani halkın ezici çoğunluğu, topraktan mahrum ediliyoruz ve çalışmayanların gücüne boyun eğmek zorunda kalıyoruz. Toprak mülkiyeti kanunlarınızla sizler toprak mülkiyetini korumuyorsunuz, tersine toprağı işleyenlerin ellerinden alıyorsunuz. Herkesin kendi emeğinin ürünü-nü kullanabilmesini garanti altına aldığınızı söylüyorsunuz ama tam tersini yapıyorsunuz; değerli ürünleri üreten bütün herkes sizin sahte korumanız sayesinde öyle bir konuma sokuluyor ki emeklerinin karşılıklarını hiçbir zaman alamadıkları gibi bütün hayatlarını da çalışmayanların gücüne itaat ederek geçiriyorlar.”

Böylece insanlar, yüzyılın sonunda olayları anlayıp konuşmaya başladılar. Ve insanların, devletlerin onları içine soktukları duyarsızlık halinden uyanmaları hızla artan bir oranda devam ediyor. Sadece şehirlerde değil, köylerde de ve sadece Avrupa’da değil Rusya’da da, son beş ya da altı yılda sıradan insanların genel görüşü şaşırtıcı bir şekilde değişti.

Devletler olmasaydı herkes için gerekli olan aydınlatıcı, eğitici ve halka açık kurumlara sahip olamayacağımız söylenir. Ama neden böyle varsayalım ki? Neden memurlar dışındaki insanların kendi hayatlarını, memurların kendileri için değil başkaları için yaptıkları gibi düzenleyemeyeceklerini düşünelim?

Tersine, zamanımızın insanların en karmaşık konularda bile hayatlarını kendilerini yönetenlerden kıyas kabul edilemez şekilde iyi düzenlediklerini görüyoruz. Devletten hiç bir yardım almaksızın ve genelde devletin müdahalelerine rağmen insanlar her türlü sosyal projeleri -işçi dernekleri, kooperatif toplulukları, demiryolu birlikleri, artelleri¹- ve sendikaları başarıyla organize ediyorlar. Eğer umumi işler için para toplanması gerekiyorsa,

¹ Artel, en genel biçimiyle, üyelerinden kolektif olarak sorumlu olan, işçilerin veya çalışanların derneğidir. (İng. Ç.N.)

neden özgür insanların bu parayı şiddet olmadan toplayamayacaklarını ve vergiler sayesinde yapılan her şeyi yapamayacaklarını varsayalım. Hele ki bu projeler herkes için gerçekten faydalı larsa? Neden şiddet olmadan mahkemelerin olamayacağını varsayalım? Tartışan iki tarafın da güvendiği insanlar tarafından yargılanma hep var olmuştur ve var olmaya devam edecektir ve de şiddete ihtiyaç duymaz. Uzun süredir var olan kölelik tarafından öylesine ahlaksızlaştırılmışızdır ki, şiddet olmayan bir yönetim biçimini düşleyemiyoruz bile. Ve yine, bu doğru değildir: Rus komünleri devletimizin onları yalnız bıraktığı uzak bölgelere göç ediyorlar, kendi vergilendirmelerini, yönetimlerini, mahkemelerini ve polislerini ayarlıyorlar ve devlet şiddeti onların yönetimlerine karışmadığı sürece refah içinde yaşıyorlar. Ve aynı şekilde, insanların ortak rızalarıyla toprağın kullanım için nasıl bölüştürüleceğine karar veremeyeceklerini varsaymamız için bir neden yoktur.

Toprak mülkiyetinden haberleri olmadan yaşamış insanlar -Ural'ın Kazakları- tanıdım. Ve komünlerindeki düzen ve refah, toprak mülkiyetinin şiddet tarafından korunduğu toplumda yoktur. Ve şimdi de şahısların özel mülkiyet hakkı olmadan yaşayan komünler tanıyorum. Hatırladığıma göre, bütün Rus köylüleri¹ toprak mülkiyetini kabul etmemişlerdi. Toprak mülkiyetinin devlet şiddetiyle korunması, toprak mülkiyeti için olan mücadeleyi yok etmiyor aksine bu mücadeleyi güçlendiriyor ve çoğu durumda da buna sebep oluyor.

1 Serflik 1597'de köylülerin yerleştikleri topraklardan ayrılma larını yasaklayan Boris Godunof tarafından yasallaştırılmıştır. Köylülerin konu hakkındaki görüşleri, kendilerinin mülk sahibine ait oldukları fakat toprağın kendilerine ait oldukları yönündeydi. "Biz siziniz ama toprak bizimdir." II. Alexander tarafından özgürleştirilene kadar onların aralarında yaygın bir deyişti. Özgürleştirildiklerinde ise, çoğu kendini toprak sahiplerine çok fazla toprak veren yeni düzenleme tarafından kandırılmış hissetti. (İng. Ç.N.)

Toprak mülkiyeti savunulmasa ve dolayısıyla toprak değerleri artmasa, insanlar daracak alanlara sıkışmazlardı ve şu anda dünyada bolca olan bedelsiz arazilere dağılırlardı. Fakat şimdi toprak mülkiyeti için süregelen bir mücadele var; devletin toprak mülkiyeti kanunlarıyla donattığı silahlarla yürüttüğü bir mücadele. Ve bu mücadelede her zaman avantajlı olanlar toprağı işleyenler değil ama devlet şiddetinde rol alanlardır.

Emek harcanarak üretilen şeyler için de aynıları geçerlidir. Bir insanın gerçekten emeğiyle üretilen ve ihtiyacı olan şeyler, her zaman gelenekler, toplumun ortak fikirleri, adalet ve karşılıklı dayanışma hisleriyle korunur ve şiddet vasıtasıyla korunmaya ihtiyaçları yoktur.

Tek bir mal sahibine ait olan on binlerce dönüm orman arazisinin -etraftaki binlerce insanın yakıtı ihtiyaçları varken- şiddet kullanılarak korunmaya ihtiyacı vardır. Aynı şekilde, birkaç kuşak işçinin haklarının yenildiği ve yenilmeye devam edildiği fabrikaların ve atölyelerin veya üç katı fiyata satınak için kıtlık başlayana dek onları saklayan tek bir kişiye ait olan yüzbinlerce kile buğdayın da şiddetle korunması gerekir. Fakat hiç kimse, ne kadar ahlaksızlaşmış olursa olsun -zengin biri ya da bir devlet görevlisi dışında- kendi emeğiyle geçinen bir köylünün hasatını veya çocukları için süt sağdığı ve beslediği ineğini veya kullandığı ve ürettiği *sokhalarını*¹, tırpanını ve belini elinden almaz. Bir insan, başkasının ürettiği veya ihtiyaç duyduğu maddeleri onun elinden alsa bile, ona karşı çevresinde benzer koşullarda yaşayanlar tarafından öylesine bir nefret açığa çıkar ki, bu hareketi ona hiçbir şekilde kazançlı gelmez. Bu durumda bile bunu yapabilecek kadar ahlaksız bir insan, özel mülkiyetin şiddetle savunulduğu bir sistemde de aynı hareketi rahatlıkla yapar. Genel

1 Sokha, Rus köylülerinin üretilip kullandığı hafif bir sabandır. (İng. Ç.N.)

görüş şöyledir: “Arazide ve çalışarak üretilen şeylerin mülkiyetini kaldırmaya teşebbüs etseniz bile, ürettiğinden mahrum bırakılacağı için kimse çalışma zahmetine girmez.” Biz tam tersini söylemeliyiz: Şimdilerde alışılmış olan, ahlaksız yollardan elde edilmiş mülkiyet haklarının şiddet vasıtasıyla korunması insanların ürünleri kullanmaktaki doğal adalet bilincini bir diğer deyişle her zaman insanlar arasında var olan ve olmaya devam eden ve onsuz insanlığın var olamayacağı kalıtsal ve doğal mülkiyet hakkını tamamen yok etmediyse bile oldukça zayıflatmıştır.

Ve bu yüzden, insanların hayatlarını organize şiddet olmadan düzenleyemeyeceklerini tahmin etmek için hiçbir sebep yoktur.

Atların ve boğaların mantıklı canlılar -insanlar- tarafından şiddet vasıtasıyla yönlendirilmesi gerektiği söylenebilir ama neden insanlar daha üstün varlıklar tarafından değil de kendileri gibileri tarafından yönlendirilmelidir? Neden insanlar belli bir zamanda güç sahibi olanlar tarafından şiddete maruz bırakılmalıdır? Bu insanların şiddet uyguladıklarından daha bilge olduklarını ne kanıtlar?

Kendilerine, insanlara şiddet kullanma hakkını tanımaları gerçeği, onlara boyun eğen insanlardan daha fazla değil daha az bilge olduklarını kanıtlar. Bildiğimiz gibi, Çin’deki Mandarin ofisinde yapılan sınavlar en bilge ve iyi insanların yetkili pozisyonlara gelmesini garantilemez. Aynı şekilde, miras, bütün terfi mekanizmaları veya anayasal ülkelerdeki seçimlerde bunu garantilemez. Aksine, iktidara her zaman daha vicdansız ve daha ahlaksız insanlar tarafından el konulur.

“İnsanlar, hükümetler yani şiddet olmadan nasıl yaşayabilir?” diyorlar. Ama tersine “Mantıklı insanlar nasıl oluyor da sosyal yaşamlarının temel bağının makul anlaşma değil de şid-

det olduğunu fark etmeden yaşayabiliyorlar?" diye sorulması gerekir.

Sadece iki seçenek var: İnsanlar ya mantıklı ya da mantık sahibi olmayan varlıklardır. Eğer mantıksız varlıklarsa, hepsi mantıksızdır ve aralarındaki bütün meseleler şiddetle özömlenir ve sadece bazı insanların şiddet kullanabilmesi ve diğerlerinin şiddet kullanmaya haklarının olmaması için hiçbir neden yoktur. Bu durumda devlet şiddetinin hiçbir mazereti yoktur. Ama eğer insanlar mantıklı varlıklarsa, aralarındaki ilişkiler gücü eline geçirenlerin şiddeti üzerine değil mantık üzerine kurulmalıdır. Bu durumda ise yine, devlet şiddetinin hiçbir mazereti yoktur.

BÖLÜM 14

Devletler Nasıl Feshedilebilir?

Kölelik, kanunlardan dolayı ortaya çıkar, kanunları devletler yapar ve bundan dolayı insanlar kölelikten sadece devletlerin feshedilmeleriyle kurtulabilirler.

Fakat devletler nasıl feshedilebilir?

Şimdiye dek hükümetlerden şiddet vasıtasıyla kurtulma teşebbüslerinin hepsi, her zaman ve her yerde, kaldırılan devletlerin yerlerine çoğunlukla onlardan daha zalim olanların kurulmasıyla sonuçlanmıştır.

Geçmişteki devletleri şiddetle ortadan kaldırma teşebbüslerinin yanı sıra sosyalist teoriye göre, kapitalistlerin hükmünün yaklaşan sonu, yani üretim araçlarının toplumsallaştırılması ve toplumun yeni ekonomik düzeni de taze bir şiddet örgütlenmesi tarafından gerçekleştirilecektir ve aynı yolla sürdürülecektir. Yani şiddeti şiddetle ortadan kaldırma denemelerinin hiçbiri ne geçmişte insanları kölelikten kurtarabilmiştir ve belli ki ne de gelecekte de kurtaramayacaktır.

Bunun tersi mümkün değildir.

Şiddet ve intikam patlamaları dışında, şiddet bazı insanları iradelerine karşı olarak diğerlerinin isteklerini yapmaya zorla-

mak için kullanılır. Ama başkalarının isteklerini kendi iradenize rağmen yapmak zorunda olmak köleliktir. Ve bu yüzden, bazı insanları diğerlerinin isteklerini yapmaya zorlamak için kullanılan her türlü şiddet var oldukça kölelik de olacaktır.

Köleliği şiddet kullanarak ortadan kaldırma teşebbüslerinin hepsi yangını ateşle söndürmeye, suyu suyla durdurmaya veya bir çukuru diğerini kazarak doldurmaya çalışmak gibidir.

Bu yüzden eğer ki kölelikten kurtulma yolları varsa, bunları yeni şiddet yolları bularak değil devlet şiddetini mümkün kılan her neyse onu ortadan kaldırarak bulmalıyız. Ve devlet şiddeti tıpkı diğer az sayıda insan tarafından çok sayıda insana uygulanan şiddetler gibi, her zaman az sayıdakilerin silahlı olup diğerlerinin silahsız olması ya da az sayıdakilerin daha iyi silahlanmış olmaları sayesinde mümkün olmuştur.

Bütün fetihlerde de aynı şey geçerli olmuştur, Yunanlıların, Romalıların, Haçlıların, Konkistadorların fetihlerinde ya da şimdi Afrika'da ve Asya'da fethedilen bütün ülkelerde aynı durum vardı. Ve barış zamanlarında bütün devletler hükmü altındakilere bu şekilde hükmetmişlerdir.

Eskiden olduğu gibi şimdi de insanlar diğerlerini bazıları silahlı, diğerleri silahsız oldukları için yönetebiliyorlar.

Eski zamanlarda, savaşçılar şefleriyle birlikte savunmasız yerlilere saldırıp onları boyundurukları altına alıp soyarlardı ve ganimetleri katılımlarına, cesaretlerine ve zalimliklerine göre bölüşürlerdi ve de her savaşçı uyguladığı şiddetin ona kar getirdiğini gördü. Şimdi ise silahlı insanlar (çoğunlukla işçi sınıfından seçilen) savunmasız insanlara saldırıyorlar; grevdeki işçilere, isyancılara veya başka ülkelerin vatandaşlarına ve onları boyundurukları altına alıp soyuyorlar (başka bir deyişle onları emeklerinin meyvelerini vermeye zorluyorlar) ve bunu

kendileri için değil, bu saldırıda yer bile almayan insanlar için yapıyorlar.

Fetihçiler ve devletler arasındaki tek fark şudur: Fetihçiler askerleriyle birlikte silahsız insanlara saldırıp itaatsizlik durumlarında işkence ve infaz tehditlerini kendileri gerçekleştirirken, devletler, itaatsizlik durumunda işkence ve infaz tehditlerini kendileri gerçekleştirmeyip, bu amaç için özellikle kandırılmış ve vahşileştirilmiş ve devletlerin şiddet uyguladığı aynı kişiler arasından seçilmiş insanlara yaptırırlar. Böylece, şiddet önceden fatihlerin kişisel çabaları, cesaretleri, zalimlikleri ve becerileriyle uygulanırken, şimdi ise sahtekarlık vesilesiyle uygulanmaktadır.

Yani önceden silahlı şiddetten kurtulmak için silahlanıp şiddete şiddetle karşılık vermek gerekiyordu ama günümüzde insanlar şiddetle değil sahtekarlıkla boyun eğmeye zorlanırken, şiddeti ortadan kaldırmak için az miktarda insanın, kalan çok sayıdaki insana şiddet uygulayabilmelerini sağlayan aldatmacayı açığa çıkarmak gerekiyor.

Bu aldatmaca, gücü fetihle ellerine geçirmiş, atalarından miras yoluyla devralmış ve şimdi hüküm süren az sayıda insanın çoğunluğa: “Siz çok sayıdasınız ama aptal ve eğitimsizsiniz. Ne kendinizi yönetebilir ne de genel meseleleri organize edebilirsiniz. Bu yüzden bu sorumlulukları biz ele alıyoruz; yabancı düşmanlardan sizi biz koruyacağız ve aranızdaki iç barışı biz sağlayıp sürdüreceğiz. Mahkemeler kuracağız, okullar, yollar, posta servisi gibi genel kurumları sizin için düzenleyip onlarla ilgileneceğiz ve genel olarak sizin refahınızı sağlayacağız. Bunun karşılığında sadece sizden istediğimiz önemsiz istekleri yerine getirmeniz gerekiyor ve bunların dışında, gelirlerinizin küçük bir kısmının kontrolünü bize vermeniz ve sizin güvenliğiniz ve

devlet için gerekli olan ordularda hizmet etmeniz gerekiyor," demesinden ibarettir.

Ve çoğu insan, bu koşulların avantajlarını ve dezavantajlarını değerlendirdikleri için değil de (bunu yapmaya hiçbir zaman şansları olmamıştır) doğumlarından itibaren kendilerini bu gibi koşulların içinde buldukları için bunları kabul eder.

Eğer bazı insanlar çelişkilerinden dolayı bütün bunların gerekli olup olmadığını sorgularlarsa, her biri kendini ve bu koşulları reddettiği zaman maruz kalacağı korkunç şeyleri düşünür. Her biri bu koşullardan kendi çıkarları için faydalanmayı umar ve herkes kazancının küçük bir kısmını devlete ödeyip, askerliğe razı olarak kendine büyük bir zarar gelmeyeceğini kabul eder.

Fakat, devletler parayı ve askerleri eline geçirir geçirmez, insanları yabancı düşmanlardan koruma ve meseleleri onların çıkarlarına organize etme sözlerini tutacaklarına, yabancı ulusları provoke etmek ve savaş çıkarmak için ellerinden geleni yaparlar ve kendi insanların refahını arttırmak için çalışmadıkları gibi onları mahvederler ve yozlaştırırlar.

Binbir gece masallarında ıssız bir adaya düşmüş bir gezgin, bir derenin kenarında oturan bacakları çürümüş küçük bir yaşlı adam bulur. Yaşlı adam, gezginden, onu omzunun üstüne alıp dereyi geçirmesini ister. Gezgin kabul eder fakat yaşlı adamı omuzlarına alır almaz, yaşlı adam bacaklarını onun boynuna dolar ve bir daha omzundan kalkmaz. Gezgini kontrolü altına alan yaşlı adam onu istediği gibi sürer, ağaçlardan meyve koparıp taşıyıcısına vermez ve kendi yer ve ona her türlü zulmü yapar.

Bu hikaye devletlere asker ve para veren insanların başına gelenlerle aşağı yukarı aynıdır. Bu parayla devletler silahlar alır ve gaddarlaştırılmış, itaatkar askeri komutanlar kiralarlar veya yetiştirirler. Ve bu komutanlar, çağlar boyunca mükemmelleş-

tirilmiş, disiplin adı verilen ustaca bir aptallaştırma sistemini kullanarak askere alınmış olanları disipline edilmiş bir orduya dönüştürürler. Disipline maruz kalan ve ona belirli bir süre uymak zorunda kalan insanlar, insan hayatı için değerli olan her şeyden ve insanın ana özelliğinden -rasyonel özgürlük- tamamen yoksun kalır ve itaatkar, onların hiyerarşik stratokrasilerinin¹ elinde makinemsi cinayet aygıtlarına dönüşürler. Ve modern devletlerin insanlar üzerinde hakimiyet kurmalarını sağlayan sahtekarlığın özü bu disiplinli orduda yatar. Devletler bu iradesi olmayan cinayet ve şiddet aracını ellerinde bulundurarak bütün insanları avuçlarının içine alırlar ve onların gitmesine izin vermezler ve ayrıca yalandan dini ve vatansever bir eğitimle kendilerine, yani bütün insanları kölelikte tutarak onlara işkence çektiren insanlara sadakate ve hatta hayranlığa alıştırarak onları sömürürler.

Bütün kralların, imparatorların ve başkanların disipline bu kadar yüksek değer vermeleri, herhangi bir disiplin ihlalden çok korkmaları ve geçit törenlerine, talimlere, denetimlere ve benzeri saçmalıklara bu kadar önem vermeleri boşuna değildir. Onlar bunların hepsinin disiplini koruduğunu ve sadece güçlerinin değil bütün varlıklarının da disipline bağlı olduğunu bilirler.

Disiplinli ordular, onların, kendi ellerini kullanmadan en büyük zulümleri uygulamalarını sağlayan araçlardır, onlara insanların üstünde güç sahibi olmalarını sağlayan suçları işleme olanağı verirler.

Ve bundan dolayı devletleri yok etmenin yolu şiddet değildir ancak bu sahtekarlığın açığa çıkarılmasıdır. İnsanların şunu anlamaları lazım: Birinci olarak, Hristiyanlıkta insanları bir-

¹ Stratokrasi: Askeri hükümet

birlerinden korumaya gerek yoktur, insanlar arasındaki bütün düşmanlık devletler tarafından üretilir ve ordular sadece insanları yöneten az sayıdaki kişiler için gereklidir, geri kalanlar için gereksiz oldukları gibi en ileri derecede zararlıdır çünkü onları köleliğe zorlayan araçlardır. İkinci olarak, insanların devletler tarafından o kadar yüksek değer verilen disiplinin, insanın işleyebileceği en büyük suçlardan biri olduğunu ve devletlerin gayelerinin suçluluğunun açık bir işareti olduğunu anlamaları lazım. Disiplin, insandaki mantığın ve özgürlüğün bastırılmasıdır ve insanı normal koşullarda kimsenin işleyemeyeceği suçlar için hazırlamak dışında başka bir amacı olamaz. Güney Afrika'daki Boer'ların şimdilerde gösterdikleri gibi, savaş ulusal veya savunma amaçlıysa, disiplin, savaş için bile gerekli değildir. II. William tarafından belirtildiği gibi sadece ve sadece en büyük suçların, kardeş veya akraba katiliğinin işlenmemesi için gereklidir.

Gezginin omuzlarına oturan kötü yaşlı adam devletlerin davrandığı gibi davranmıştır. Gezginle dalga geçti ve ona hakaret etti çünkü onun boynunda oturduğu sürece onun üzerinde güç sahibi olduğunu biliyordu.

Ve devlet denilen küçük bir grup değersiz insanın diğerlerinin üzerinde güç sahibi olup, onları fakirleştirmekle kalmayıp en zararlı hareketi - çocukluktan itibaren bütün kuşakları sapkınlaştırmaları - yapmalarını sağlayan bu dolandırıcılık, devletin ve ondan kaynaklanan köleliğin ortadan kaldırılabilmesi için açığa çıkarılmalıdır.

Alman yazar Eugene Schmitt, Budapeşte'de yayınladığı *Ohne Staat* gazetesinde sadece anlatım olarak değil, düşünce olarak da oldukça cesur ve doğru bir makale yazdı. Bu makalede, devletlerin vatandaşlarına bir çeşit güvenlik sağlayarak kendi varlıklarını haklı çıkarmalarını, Kalabria'lı hırsız-şefin

anayollarda dolaşmak isteyenlerden düzenli bir vergi toplamasına benzetti. Schmitt, bu makale için dava edildi ama jüri tarafından aklandı.

Devletler tarafından öylesine hipnotize edilmişizdir ki, böyle bir benzetmeyi bir abartı, bir paradoks ya da bir şaka olarak düşünürüz; benzetmedeki tek hata devletlerin aktivitelerinin çok daha merhametsiz ve her şeyden öte Kalabria'lı hırsızın yaptıklarından çok daha zararlı olduğudur. Hırsız, genellikle zenginleri yağmalardı, devletler ise genelde fakirleri yağmalar ve suçlarında ona yardımcı olan zenginleri korur. Hırsız kendi işini yaparken hayatını riske eder, devletler ise bütün aktivitelerini yalanlar ve kandırmacalar üzerine kurarak hiçbir şeyi riske etmezler. Hırsız, kimseyi kendi çetesine katılmaya zorlamaz, devletler ise genelde insanları zorla askere alırlar. Hırsıza vergi ödeyen herkes tehlikeden eşit şekilde korunurlardı. Fakat devlette ise, bu organize sahtekarlığa ne kadar fazla katkıda bulunursanız, o kadar fazla korunduğunuz gibi aynı zamanda ödüllendirilirsiniz de. En çok krallar, imparatorlar ve başkanlar korunur (daimi korumaları tarafından) ve vergi ödeyen insanlardan toplanan paranın en büyük payını da onlar harcarlar. Devlet suçlarına katılım oranında sonra sırasıyla kuvvet komutanları, bakanlar, polis müdürleri, valiler ve diğerleri gelir ve en aşağıda polisler, en az korunulanlar ve aralarında en düşük maaşı alanlar vardır. Devletin işlediği suçlara hiçbir şekilde katılmayanlar, vergi ödemeyi veya askerlik yapmayı veya kanuna uymayı reddedenler şiddete maruz kalırlar, hırsızların arasında olduğu gibi. Hırsız, insanları kasten bozmaz, fakat devletler kendi amaçlarını gerçekleştirebilmek için çocuklardan yaşlılara bütün kuşakları, din ve vatanseverlik safsatalarıyla zehirler. Her şeyin üstünde, en zalim hırsız bile, ne Sten-

ka Razin¹ ne Cartouche², ne zalimlikte, ne acımasızlıkta ne de işkencede yaratıcılıkta devletle karşılaştırılmaz. Zalimlikleriyle meşhur, cani krallarla (11. Louis, Elizabethler, Korkunç John vb.) karşılaştırılmaz demeyeceğim fakat hatta şimdiki anayasal ve liberal devletler ve onların tecrit hücreleri, disiplin taburları, isyanları bastıran ve savaştaki katliamlarıyla boy ölçüşemez.

Devletlere ve Kiliseye saygı duymak ve onlardan tiksинmemek imkansızdır.

Bir insanın, devletin ve kilisenin gerçekte ne olduğunu anladıktan sonra bu kurumlara saygıyla bakması imkansızdır. Onların rehberliğinde yaşadığı sürece kibri insana, onu yönlendiren şeyin büyük, kutsal ve esas bir şey olduğunu düşündürecektir. Fakat kendisine rehberlik edenin kutsal ve başat bir şey olmadığını ve ona rehberlik etme bahanesiyle kendi çıkarları için onu kullanan, değersiz insanlar tarafından gerçekleştirilen bir sahtekarlık olduğunu anlar anlamaz, bu insanlara karşı tiksinti duyacaktır ve hayatının ne kadar önemli bir kısmı boyunca yönlendirildiyse tiksintisi o kadar artacaktır.

İnsanlar devletlerin ne olduğunu anladıktan sonra bundan başka bir şey hissedemezler.

İnsanların devletlerin bu kanunsuz eylemlerine gerek emeklerinin bir kısmını para olarak vererek, gerek doğrudan askerlik yaparak katılmaları, genelde sanıldığı gibi kayıtsız bir hareket değildir. Kendilerine ve kardeşlerine zarar vermelerinin yanı sıra, devletlerin durmaksızın işledikleri suçlara ve disiplinli ordularını muhafaza ederek, yeni suçlar için hazırlanmasına katkı sunarlar.

Devletlerin konumlarını korumak için kullandığı hipnotik yöntemlere karşın, devletlere saygı gösterilen çağdan her geçen

1 17. yüzyılın ikinci yarısındaki büyük bir isyanın Kazak lideri. (İng. Ç.N.)

2 18. yüzyılın ilk yıllarındaki bir Paris hırsız çetesinin lideri. (İng. Ç.N.)

gün uzaklaşıyoruz. Ve insanların, devletlerin gerekli olmadıklarının yanı sıra, özsaygısı olan dürüst bir insanın yer alamayacağı, menfaatlerinden faydalanamayacağı ve bunları yapmaması gereken zararlı ve ahlaksız kurumlar olduğunu anlamalarının zamanı geldi.

Ve insanlar bunu açık bir şekilde anladıkları zaman, bu gibi davranışlarda yer almayı doğal olarak (mesela devletlere para ve asker vermeyi) keseceklerdir. Ve insanların çoğunluğu bunu yaptığı zaman, insanları köleleştiren bu sahtekarlık da ortadan kalkacaktır.

İnsanlar ancak bu şekilde kölelikten kurtarılabilirler.

BÖLÜM 15

Her Bir İnsan Ne Yapmalıdır?

Konumlarına alışmış ve değişmesini istemeyen ya da mümkün görmeyen insanlar “Bütün bu genel düşünceler, doğru olup olmamalarından bağımsız olarak; hayata uyarlanabilir değildir,” diyecektir.

Varlıklı sınıfların insanları genelde “Bize ne yapmamızı ve toplumu nasıl organize etmemiz gerektiğini anlatın,” diyorlar.

Varlıklı sınıfların insanları, oynadıkları köle sahibi rolüne o kadar alışmışlardır ki işçilerin durumunu iyileştirme konusu açılınca, serfliğin kaldırılmasından önceki serf sahiplerimiz gibi köleleri için her çeşit planlar tasarlamaya başlarlar. Ama başka insanları kullanma haklarının olmadığı akıllarına hiçbir zaman gelmez. Eğer onlar insanlara gerçekten iyilik yapmak istiyorlarsa, yapabilecekleri ve yapmaları gereken tek şey şu an yapmakta oldukları kötülüğü kesmelidirler. Yaptıkları kötülük oldukça açıktır. Yaptıkları sadece zorunlu köle işgücü kullanmaları ve bundan vazgeçmek istememeleri değildir, ayrıca bu zorunlu işgücünün var olmasında ve sürmesinde payları vardır. İşte bunu yapmayı bırakmalıdırlar.

Çalışan insanlar da zorunlu köleliklerinden dolayı öyle sapkınlaşmışlardır ki çoğuna göre kendi konumları kötü bile olsa bu onlara çok az para veren ve üretim araçlarının sahibi olan efendilerinin suçudur. Kötü durumlarının tamamen kendilerine bağlı olduğu ve sadece kendileri için en iyisini yapmayı değil de kendilerinin ve kardeşlerinin durumlarını iyileştirmek istiyorlarsa yapabilecekleri en iyi şeyin kötülük yapmayı kesmek olduğu akıllarına girmez. Yaptıkları kötülük ise, kendi konumlarını kendilerini bu esarete düşüren yöntemlerle iyileştirmeye çalışmalarıdır. İşçiler (kazandıkları alışkanlıkları sürdürebilmek için) kendi özgürlüklerini ve saygınlıklarını feda ederek, gereksiz ve zararlı ürünler üretmek için aşağılayıcı ve ahlaksız işleri kabul ederler ve her şeyden öte devletleri desteklerler -vergi ödeyerek ve doğrudan hizmet yaparak- ve böylece kendilerini köleleştirirler.

Şimdiki durumu geliştirebilmek için, hem varlıklı sınıfların hem de işçilerin şunu anlaması gerek; kişisel çıkarların korunması durumunda herhangi bir gelişme mümkün değildir. Hizmet, fedakarlık gerektirir. Bu nedenle insanlar sadece kendilerinin değil de kardeşlerinin durumlarını iyileştirmek istiyorlarsa, alıştıkları hayat tarzını değiştirmeye ve şu an sahip oldukları avantajları kaybetmeye hazır olmalıdırlar. Ve devletlere değil kendilerine ve ailelerine karşı yoğun bir mücadeleye ve devletin isteklerini karşılamadıkları için işkence görmeye hazır olmalıdırlar.

Bundan dolayı -Ne yapmamız gerekiyor?- sorusunun cevabı varlıklı sınıfların insanları gibi kendilerini değil de (zaten iyilerdir) başkalarını düzeltmeleri ve eğitmeleri gerektiğine inanmış insanların beklediği gibi olmasa da çok basit ve açıktır ve aynı zamanda her bir insan için olabildiğince uygulanabilir ve elverişlidir. Emekçiler, şimdiki durumlarından kendilerinin sorumlu olmadığından (sadece kapitalistler sorumludur) emin-

dirler ve ancak kapitalistlerden, kullandıkları şeyleri alarak ve şu an zenginlerin içinde bulunduğu hayatın kolaylıklarını herkesin kullanabileceği şekilde ayarlayarak bu durumu düzeltebileceklerini düşünürler. Cevap oldukça açık ve uygulanabilirdir. Her birimizin onun üzerinde gerçek, yasal ve sorgulanamaz gücü olduğu birinin, yani kendimizin eylemlerini düzenlememizi ister ve bu şundan ibarettir; eğer bir insan -köle ya da köle sahibi- gerçekten sadece kendinin değil bütün insanların konumunu iyileştirmek istiyorsa, kendini ve kardeşlerini köleleştiren bu yanlış şeyleri yapmamalıdır. Ve kendine ve kardeşlerine ızdırap çektiren bu kötülükleri yapmaması için birinci olarak kendi rızasıyla veya zorlamayla herhangi bir devletsel aktivitede yer almamalıdır. Bu yüzden ne bir er, ne bir mareşal, ne bir devlet bakanı, ne bir vergi toplayıcısı, ne bir tanık, ne bir belediye meclisi üyesi, ne bir jüri, ne bir vali, ne bir milletvekili ne de şiddetle bağlantısı olan herhangi bir makam sahibi olarak görev yapmamalıdır. Bu birincisidir.

İkinci olarak, böyle bir insan gönüllü olarak devletlere doğrudan ve dolay olarak vergi ödememelidir, vergilerle toplanmış parayı maaş olarak veya ikramiye olarak kabul etmemelidir ve de şiddet zoruyla insanlardan toplanmış vergilerle desteklenen devlet kurumlarından faydalanmamalıdır.

Üçüncüsü ise, sadece kendi mutluluklarını arttırmak istemeyip, insanların genel durumunu geliştirmek isteyen bir insan, toprakta veya diğer şeylerde kendi mallarını veya kendini ve yakınlarını korumak için devlet şiddetine başvurmamalıdır ama sadece başkalarının ondan talep etmeyeceği miktarda toprağı ve kendinin veya başkasının emeğiyle üretilen ürünleri sahiplenmelidir.

İnsanlar “Fakat böyle bir eylem imkansızdır; bütün devlet meselelerine katılımı reddetmek, yaşamayı reddetmektir,” diyeceklerdir. “Askerlik yapmayı reddeden bir insan hapsedilecektir;

vergilerini ödemeyen birisi cezalandırılacaktır ve vergiler varlıklarından tahsil edilecektir; başka hiçbir geçim şansı olmayan bir insan devlet için çalışmayı reddederse, ailesiyle birlikte açlıktan ölecektir. Aynı şey mülkiyeti ve kendisi için devlet korumasını reddeden bir insanın başına da gelecektir; en gerekli şeylerin genelde vergilendirilmiş olduğunu ve aynı şekilde posta servisi, yollar ve benzeri devlet kurumlarını kullanmadan yaşamamanın imkansız olduğunu düşününce, vergilendirilmiş şeylerden ya da devlet kurumlarından faydalanmamak neredeyse imkansızdır.”

Zamanımızın insanların devlet şiddetine ortak olmadan kenarda durabilmesinin zor olduğu oldukça doğrudur. Ama herkesin devlet şiddetine bir derece katkıda bulunmadan yaşayamayacağı gerçeği, bir insanın ondan kendini gitgide uzaklaştırabileceğinin münikün olmadığını göstermez. Her insan zorunlu askerliği reddedecek güce sahip olamaz (yine de bunu yapanlar vardır ve gelecekte de olacaktır), fakat her bir insan gönüllü olarak askerliğe, polis teşkilatına, yargı veya vergi hizmetine girmekten kaçınabilir. Dolgun maaşlı bir devlet memurluğu yerine, az maaşlı bir özel işi tercih edebilir. Her insan, sahibi olduğu arazilerden feragat edecek güce sahip olmayacaktır (bunu yapan insanlar olsa bile), fakat her bir insan bu tarz bir mülkiyetin yanlışlığını anlayarak, bunun miktarını kısıtlayabilir. Her insan, sahibi olduğu kapitalden veya şiddet tarafından korunan malları kullanmaktan feragat edemez (bunu yapanlar da vardır) ama her bir insan kendi ihtiyaçlarını kısıtlayarak, başka insanları kıskançlığa sürükleyen mallara gitgide daha az ihtiyaç duyabilir. Her memur devletten aldığı maaştan vazgeçemez (sahtekarca devlet memurluğu yapmak yerine açlığı tercih eden insanlar olsa da), fakat herkes şiddetle daha az alakalı olan görevlere sahip olmak için daha az bir maaşı daha büyük bir maaşa tercih

edebilir. Herkes devlet okullarından faydalanmayı reddedemez¹ (yapan bazıları olsa da) ama herkes tercih önceliğini özel okullara verebilir ve her bir kişi vergilendirilmiş mallardan ve devlet kurumlarından faydalanmayı giderek azaltabilir.

Şimdiki kaba kuvvete dayalı düzenle, ortak akıl tarafından onaylanan makul bir anlaşmaya dayalı ideal toplum arasında insanlığın şu anda da çıkmakta olduğu sınırsız sayıda basamak vardır ve bu ideale yakınlaşma ancak insanlar kendilerini şiddete ortak olmaktan, ondan çıkar sağlamaktan ve ona alışık olmaktan kurtardığı sürece gerçekleşebilir.

Tıpkı insanlığın adım adım özgürleşmesinin devamında insan hayatının nasıl bir konuma geleceğini bilmediğimiz gibi devletlerin bu kademeli zayıflamasının ve insanların özgürleşmesinin hangi yolla gerçekleşeceğini bilemeyiz ve göremeyiz. Ne de sözde bilim adamları gibi kehanette bulunabiliriz. Ama devletlerin eylemlerinin kanunsuzluğunu ve zararlılığını anlayan, onlardan faydalanmamak veya bir parçası olmamak için çabala-yan insanların hayatlarının, şimdiki hayata göre; yani insanların devlet şiddetine katkıda bulundukları ve ondan çıkar sağladıkları, yalandan ona karşı mücadele ediyormuş gibi yaptıkları ve eski şiddeti yeni bir tür şiddetle yok etmeye çalıştıkları hayata göre oldukça farklı ve hayatın kanunlarıyla ve kendi vicdanlarımızla daha uyumlu olacağını kesinlikle biliyoruz.

Ana sorun olarak, hayatın şu anki düzenlemesinin kötü olduğu herkes tarafından kabul ediliyor. Kötü koşulların ve var olan köleliğin nedeni devletler tarafından kullanılan şiddette yatıyor. Devlet şiddetini yok etmenin sadece bir yolu vardır: İn-

1 Okullar hakkında, Rusya'da zorunlu eğitim yoktur. Fakat Rusya'da devlet, özel okulların kurulmasına engel olmak için her şeyi yapar ve üniversiteleri bile casuslar tarafından izlenen devlet kurumlarına çevirir.

sanlar şiddetin bir parçası olmaktan kaçınmalıdırlar. Bundan dolayı, devlet şiddetine ortak olmaktan kaçınmanın zor olup olmadığı ve bu kaçınmanın güzel sonuçlarını yakında görüp göremeyeceğimiz gereksiz sorulardır, insanları kölelikten kurtarmak için sadece bu tek yol vardır ve başka hiçbir yol yoktur!

Ortak akıl tarafından onaylanan gönüllü anlaşmanın, her bir toplumda ve bütün dünyada şiddetin yerine ne ölçüde ve ne zaman geçeceği insanlığın bilincinin gücüne ve netliğine ve bu bilinci kendi bilinci haline getiren insanların sayısına bağlıdır. Her birimiz ayrı bir insanız ve her birimiz insanlığın bu genel hareketinde, önümüzdeki hedef hakkındaki farkındalığımızla orantılı olarak katılımcı olabiliriz ya da bu ilerlemenin düşmanı olabiliriz. Her bir insan kendi seçimini yapmalıdır; kumların üzerinde kısa ve yanıltıcı hayatının dengesiz evini yaparak Tanrı'nın iradesine karşı gelmek ya da Tanrı'nın iradesine uygun olarak gerçek hayatın sonsuz ve ölümsüz hareketine katılmak.

Fakat belki de yanılıyorumdur ve insanlık tarihinden çıkarılacak doğru sonuçlar şunlardır ve insan ırkı kölelikten özgürleşmeye doğru gitmiyordur; belki şiddetin ilerleme için gerekli bir etken olduğu kanıtlanabilir ve devlet, şiddetiyle birlikte hayatın gerekli bir biçimidir ve devletlerin ve kendimizin ve mülkiyetlerimizin savunulmasının ortadan kaldırılması insanlar için daha kötü olacaktır.

Bunları doğru kabul edelim ve bütün bu muhakemenin yanlış olduğunu söyleyelim; insanlığın hayatıyla ilgili genel kaygıların dışında, her bir insan kendi hayatının sorusuyla yüzleşmelidir ve hayatın genel kanunlarıyla ilgili düşüncelerine rağmen bir insan sadece zararlı olduğunu değil ayrıca yanlış da olduğunu kabul ettiği şeyleri yapamaz.

“Devletin, bireyin gelişiminde gerekli bir biçim olduğu ve devlet şiddetinin bütün toplumun iyiliği için gerekli olduğuna

Zamanımızın Köleliği

dair usavurmaların tarihten çıkarılabilmesi oldukça mümkündür ve hepsi de doğrudur.” Zamanımızın her bir dürüst ve içten insanı şöyle cevaplayacaktır; “Fakat cinayet bir kötülüktür, bunu bütün usavurmalarından daha emin bir şekilde biliyorum. Benden orduya girmemi veya asker kiralamak veya donatmak için veya top satın almak ve zırhlı yapmak için para vermemi isteyerek beni cinayete suç ortağı yapmak istiyorsunuz ve ben bunu yapamam ve yapmayacağım. Ne aç insanlardan ölüm tehditleriyle topladığınız paralardan faydalanmak istiyorum ve de faydalanamam, ne de sizin tarafınızdan korunan topraktan veya kapitalden faydalanmak istiyorum çünkü biliyorum ki sizin korumanız cinayete dayanmaktadır.”

Bu eylemlerin kanunsuzluğunu anlamamışken bunları yapıyor olabilirdim, ama bir kere bunu gördükten sonra bunu görmezden gelemem ve bu şeylerin bir parçası olmaya devam edemem.

Şiddete o kadar bağlıyız ki ondan kaçınmamızın zor olduğunu biliyorum ama buna karşın onun bir parçası olmamak için elimden geleni yapacağım, onun suç ortağı olmayacağım ve cinayetle elde edilmiş ve savunululardan faydalanmamaya çalışacağım.

Sadece bir hayatım var ve bu kısa hayatımda neden vicdanımın sesinin tersine davranışlarda bulunayım ve sizin tiksindirici eylemlerinize ortak olayım? Bunu yapamam ve yapmayacağım.

Ve bunun sonucunda ne olacak? Bilmiyorum. Sadece vicdanımın istediği gibi davranmaktan bir zarar gelmeyeceğini düşünüyorum.

Yani zamanımızdaki her dürüst ve içten insan, devletlerin ve şiddetin gerekliliğiyle ilgili argümanları ve onlarda yer alması için gelen teklifleri veya davetleri cevaplayabilir.

Genel muhakemenin bizi getireceği sonuç, böylece her bir birey için en üstün ve sorgulanamaz hakim -vicdanın sesi- tarafından doğrulanacaktır.

SONSÖZ

Çoğu insan yazdıklarımı okuduktan sonra “Ama bu yine aynı eski vaazın tekrarı: Bir yandan eylemsizliği tavsiye ederken, diğer yandan şimdiki düzeni yerine hiç bir şey koymadan yıma isteği,” diyecektir. “Devletsel eylemler kötüdür, aynı şekilde toprak sahibinin ve iş adamının eylemleri de; sosyalistlerin ve devrimci anarşistlerin eylemleri de eşit şekilde kötüdür; bütün gerçek, pratik eylemler kötüdür ve sadece her şeyi tamamen kasa ve eylemsizliğe dönüştüren bir çeşit ahlaki, ruhsal, belirsiz eylem iyidir.” Birçok ciddi ve samimi insanın bu şekilde düşüneceğini ve konuşacağını biliyorum!

Şiddetsizlik fikrinin insanlara en çok rahatsız edici gelen tarafı mülkiyetin korunamayacağıdır ve bundan dolayı her bir insan başkasından ihtiyacı olanı veya canı istediğini alabilecektir ve bunun için cezalandırılmayacaktır. Mülkiyetin ve şahısların şiddet tarafından korunmasına alışmış insanlar böyle bir savunma ortadan kalkarsa daimi bir düzensizliğin ve herkesin herkese karşı sürekli bir mücadele içinde olacağını düşünürler.

Mülkiyetin şiddetle savunulmasının bu düzensizliği azaltmayıp aksine arttırdığını göstermek için başka yerlerde söylediklerimi tekrarlamayacağım. Ama savunmanın yokluğunda düzensizliğin olacağını varsaysak bile, başlarına gelen felaketlerin sebebini anlayan insanlar buna karşı ne yapabilirler?

Eğer sarhoşluktan hasta olduğumuzu fark edersek, durumu

düzeltilmek için biraz daha az içeriz veya aynı şekilde içmeye devam edip öngörüsüz doktorların verdiği ilaçları alırız, çünkü içmeye devam etmeliyiz.

Bizim sosyal rahatsızlığımızdaki durumda aynıdır. Eğer bizi hasta edenin insanların diğerlerine şiddet uygulamaları olduğunu fark edersek, toplumun durumunu var olan devlet şiddetini desteklemeye devam ederek veya topluma yeni bir çeşit devrimci veya sosyalist şiddet sunarak iyileştirmek imkansızdır. Bu ancak insanların ızdıraplarının temel sebebi açıkça anlaşılmadığı zaman yapılabilir. Ama insanların, bazılarının diğerlerine uyguladığı şiddetten dolayı zarar gördüğü şüphesiz bir şekilde açığa kavuştuktan sonra, bu durumu eski şiddeti devam ettirerek veya yeni bir türünü uygulayarak iyileştirmek imkansızdır. Alkolizmden muzdarip hasta insanın iyileşmek için tek bir yolu olduğu gibi hastalığının sebebi olan maddeleri bırakmak insanları toplumun bu kötü düzenlemesinden özgürleştirmek için de tek bir yol vardır, bu da acının sebebi olan şiddetten kaçınmaktır, kişisel şiddetten, şiddeti öğütlemekten ve şiddeti herhangi bir şekilde aklamaktan kaçınmak.

Bu yol, insanları hastalıklarından kurtarmanın tek yolu olduğu gibi, zamanımızın her bir insanının ahlaki bilinciyle uyduğu için de bu yolu benimsemeliyiz. Günümüzde bir insan, her bir mülkiyetin veya şahsın korunmasının cinayet tehdidiyle veya cinayetle gerçekleştiğini anladıktan sonra, cinayetle veya cinayet tehditleriyle elde edilmiş bir şeyi, onlarda pay sahibi olmayı kabul edemeyeceği için sessiz bir vicdanla kullanamaz. Yani, insanları acılarından kurtarmak için gerekenler aynı zamanda her bir bireyin ahlaki bilincinin tatmini için de gereklidir. Ve bundan dolayı her bir birey genel iyilik ve hayatının kanunlarına uymak için kuşkusuz bir şekilde şiddete ortak olamaz, onu aklayamaz ve ondan faydalanamaz.

"Devletin, bireyin gelişiminde gerekli bir
bıçım olduğu ve devlet şiddetinin bütün
toplumun iyiliği için gerekli olduğuna dair
usavurmaların tarıntıdan çıkarılabilmesi
oldukça mümkündür ve hepsi de
doğrudur." Zamanımızın her bir dürüst ve
içten insanı şöyle cevaplayacaktır; "Fakat
cinayet bir kötülüktür, bunu bütün
usavurmalarından daha emin bir şekilde
biliyorum. Benden orduya girmemi veya
asker kiralamak veya donatmak için veya
top satın almak ve zırhlı yapmak için para
vermemi isteyerek beni cinayete suç
ortakı yapmak istiyorsunuz ve ben bunu
yapamam ve yapmayacağım. Ne aç
insanlardan ölüm tehditleriyle
topladığınız paralardan faydalanmak
istiyorum ve de faydalanamam, ne de
sizin tarafınızdan korunan topraktan veya
kapitalden faydalanmak istiyorum çünkü
biliyorum ki sizin korumanız cinayete
dayanmaktadır."

ISBN: 978-605-83055-5-7

9

786058

305557